

Kunst en Cultuur

**Faculteit der Letteren
Rijksuniversiteit Groningen**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q320

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleidingen Kunstgeschiedenis en Kunsten, Cultuur en Media en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie.....	6
Werkwijze van de commissie.....	7
Samenvattend oordeel van de commissie.....	10
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	19
Bijlagen.....	51
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	53
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	55
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	63
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	73
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	75
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	85
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	89
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	93

Dit rapport is vastgesteld op 21 mei 2013.

Rapport over de bacheloropleidingen Kunstgeschiedenis en Kunsten, Cultuur en Media en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Naam van de opleiding:	Kunstgeschiedenis
CROHO-nummer:	56824
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	geen
Locatie:	Groningen
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Naam van de opleiding:	Kunsten, Cultuur en Media
CROHO-nummer:	50629
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	geen
Locatie:	Groningen
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Naam van de opleiding:	Kunst- en Cultuurwetenschappen
CROHO-nummer:	60087
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Kunsten, Cultuur en Media; Kunstgeschiedenis; Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis; Landschapsgeschiedenis
Locatie:	Groningen
Variant:	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Kunst en Cultuur aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 29 en 30 oktober 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beoordeling van de bachelor- en masteropleidingen in het domein Kunst en Cultuur van de Rijksuniversiteit Groningen valt binnen de clusterbeoordeling Kunst en Cultuur, waarvoor in 2012 en 2013 in totaal 36 opleidingen, verspreid over tien instellingen, worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling Kunst en Cultuur is samengesteld uit totaal veertien commissieleden:

- Prof. dr. Bart Verschaffel (voorzitter), hoogleraar, Universiteit Gent, België;
- Prof. dr. Michael Astroh (vice-voorzitter), hoogleraar, Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, Duitsland;
- Em. Prof. dr. Hans van Maanen, hoogleraar Kunst en Maatschappij & Theaterwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen; voorzitter Kunstraad Groningen;
- Prof. dr. Geert Lernout, hoogleraar vergelijkende literatuurstudie en directeur van het James Joyce Center, Universiteit Antwerpen, België;
- Prof. dr. Mariët Westermann, Vice President of the Andrew W. Mellon Foundation, New York, NY USA;
- Prof. dr. Maximiliaan Martens, hoogleraar, Universiteit Gent, België;
- Prof. dr. Susan Legêne, hoogleraar Politieke Geschiedenis, VU Amsterdam;
- Dr. Boudien de Vries, universitair hoofddocent Sociale Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam;
- Dr. Andreas Fickers, Associate Professor for Comparative Media History at the Faculty of Arts & Social Sciences, Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. Remieg Aerts, hoogleraar Politieke Geschiedenis, Radboud Universiteit Nijmegen;
- Prof. dr. Jan Willem van Henten, hoogleraar Uitlegging van het Nieuwe Testament, vroeg-christelijke letterkunde en Hellenistisch-Joodse literatuur, Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. Mark Delaere, hoogleraar Musicologie, KU Leuven, België;
- Nadeche Seugling, BA (student-lid), bachelor Algemene Cultuurwetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Sylvia Alting van Geusau, MA (student-lid), master Kunstwetenschappen, Universiteit van Amsterdam; independent researcher gespecialiseerd in amusement/ cultuur en visual culture studies.

Voor ieder bezoek werd op basis van eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid een (sub)commissie samengesteld. Om de consistentie binnen het cluster te

waarborgen, hebben prof. dr. Bart Verschaffel, prof. dr. Michael Astroh (vice-voorzitter), en prof. dr. Geert Lernout alle bezoeken bijgewoond. Em. prof. dr. Hans van Maanen, was aanwezig bij negen van de tien bezoeken.

Coördinator van de clustervisitatie Kunst en Cultuur was drs. Linda te Marvelde, medewerker van QANU. Projectleider drs. Marieke Textor was aanwezig bij de bezoeken aan de Rijksuniversiteit Groningen, de Vrije Universiteit Amsterdam, de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam, de Open Universiteit en de Universiteit Leiden. Projectleider drs. Renate Prenen was aanwezig bij de bezoeken aan de Radboud Universiteit Nijmegen, de Universiteit Utrecht, de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Universiteit Maastricht en de Universiteit van Tilburg. Projectleider drs. Erik van der Spek was aanwezig bij het bezoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Projectleider dr. Marianne van der Weiden was aanwezig bij het bezoek aan de Universiteit van Amsterdam. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders en de coördinator om de beoordelingen op elkaar af te stemmen. De betrokken projectleiders hebben alle rapporten gelezen.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

De commissie hield haar formele startvergadering op 6 september 2012. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie vastgesteld en werd het domeinspecifiek referentiekader besproken (bijlage 2).

Bij ontvangst van de kritische reflecties van de opleidingen controleerde de coördinator deze op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de kritische reflecties in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de kritische reflecties en formuleerden vragen en thema's om te bespreken tijdens het bezoek. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de kritische reflecties lazen de commissieleden gezamenlijk een representatieve set scripties of andere eindwerken per opleiding.

Visitatiebezoeken

Een overzicht van het bezoekprogramma is opgenomen in bijlage 6. De commissie heeft zich voorafgaand aan ieder bezoek middels een voorbereidende vergadering inhoudelijk voorbereid op de visitatie. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, studenten, docenten, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten en begeleiders van de opleiding. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van het bezoek gebruikt voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Beslisregels

De visitatie is uitgevoerd conform de beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (versie van november 2011). In dit accreditatiestelsel is zowel voor de beoordeling op standaardniveau als voor de algemene conclusie over de opleiding als geheel een vierpuntsschaal voorgeschreven (onvoldoende, voldoende, goed, excellent).

De commissie heeft de beoordelingsschalen van de NVAO gevolgd. Deze zijn:

- De beoordeling ‘onvoldoende’ wijst erop dat een standaard, of de opleiding, niet aan de gangbare basiskwaliteit voldoet en op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen vertoont;
- De beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en over de volle breedte een acceptabel niveau vertoont;
- De beoordeling ‘goed’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit;
- De beoordeling ‘excellent’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uit stijgt boven de gangbare basiskwaliteit en als een (inter)nationaal voorbeeld geldt.

Uitgangspunt van de beoordeling is ‘voldoende’, waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel ‘voldoende’ toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan. Aangetekend moet worden dat als de standaard op een aantal punten goed of excellent krijgt het eindoordeel toch met een ‘voldoende’ beoordeeld wordt.

Rapportage

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen

Het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 29 en 30 oktober 2012 in Groningen. Het programma van het bezoek is te vinden in bijlage 6 van dit rapport. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie die de opleidingen Kunst en Cultuur van de Rijksuniversiteit Groningen beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Bart Verschaffel (voorzitter), hoogleraar, Universiteit Gent, België;

- Prof. dr. Michael Astroh (vice-voorzitter), Hoogleraar, Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, Duitsland;
- Prof. dr. Geert Lernout, hoogleraar vergelijkende literatuurstudie en directeur van het James Joyce Center, Universiteit Antwerpen, België;
- Prof. dr. Maximiliaan Martens, hoogleraar, Universiteit Gent, België;
- Dr. Boudien de Vries, universitair hoofddocent Sociale Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam;
- Nadeche Seugling, BA (student-lid), bachelor Algemene Cultuurwetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam.

Onder de verantwoordelijkheid en supervisie van drs. L.C. te Marvelde (projectcoördinator QANU) ondersteunde drs. M. Textor de commissie tijdens de bezoeken.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in bijlage 1.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen heeft de commissie voorafgaand en tijdens de visitatie meerdere producten beoordeeld. Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en voorzitter van de visitatiecommissie per opleiding scripties geselecteerd. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers, scriptiebegeleiders en specialisaties (bijlage 7).

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Kunst en Cultuur 2012-2013 over de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis, de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen.

De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, de informatie uit gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde eindwerkstukken en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar zijn gesteld. De commissie heeft voor de opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleidingen voldoen aan de criteria voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis als **voldoende**.

De commissie heeft het domeinspecifiek referentiekader bestudeerd. Zij heeft vastgesteld dat het kader op een correcte, ambitieuze maar globale wijze het veld van de Kunst en Cultuur beschrijft. Het geeft de opleidingen veel ruimte om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen.

De bacheloropleiding Kunstgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen heeft de geschiedenis en de actualiteit van de beeldende kunst, de architectuur en stedenbouw als thema. De brede bacheloropleiding richt zich op Europa en Noord-Amerika in de periode vanaf de klassieke oudheid tot heden. De studenten maken studie van artefacten en verdiepen zich in personen, processen, instituties en technieken die bijdragen en bijgedragen hebben aan de productie en het tonen van visuele en materiële cultuur. De commissie heeft vastgesteld dat de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis een gedegen klassieke opleiding is met een historische benadering en een chronologische opzet. Het profiel is verankerd in de traditie van de kennisdiscipline en het onderzoek, op dit gebied verricht aan de universiteit.

De commissie heeft geconstateerd dat de eindkwalificaties van de bacheloropleiding *Kunstgeschiedenis* voldoen aan de eisen die op landelijk niveau aan een afgestudeerde wetenschapper Kunst & Cultuur gesteld worden. De eindkwalificaties volgen de indeling van de Dublin-descriptoren en sluiten wat betreft niveau en oriëntatie aan bij het academische bachelorniveau. Daarbij heeft de commissie vastgesteld dat de beoogde eindkwalificaties voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis, zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie zeer ambitieus zijn: de doelstelling om binnen een driejarige opleiding uitvoerige kennis op te doen van de basismethoden van kunsthistorisch onderzoek (analyse van vorm, stijl, techniek, iconografie, functie), deze kritisch toe te passen, zich vertrouwd te maken met de nieuwste kunsthistorische en kunsttheoretische visies en deze te kunnen beoordelen, kennis te verwerven van de geschiedenis van hun discipline, en inzicht te verwerven in het functioneren van beeldende kunst, architectuur en stedenbouw in de maatschappelijke praktijk, zowel in het heden als in vroeger tijd, is hoog gegrepen, zeker wanneer men dit verbindt met de aard en het niveau van eindkwalificaties inzake het (toepassen van) kennis en inzicht zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie. De commissie twijfelt of deze doelstelling binnen de gestelde tijdsduur van de opleiding door alle studenten te realiseren is en adviseert de beoogde

eindkwalificaties te heroverwegen en af te stemmen op wat er op landelijk niveau geëist wordt.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis als **voldoende**.

De bacheloropleiding Kunstgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit van Groningen is een driejarige opleiding waarin onderwijs wordt gegeven in de specialisatiegebieden: moderne en hedendaagse kunstgeschiedenis, oude kunstgeschiedenis en geschiedenis van architectuur en stedenbouw. In de opleiding wordt een accent gelegd op het maatschappelijk functioneren van de beeldende kunst, architectuur en stedenbouw.

Het curriculum van de opleiding is recent vernieuwd en wordt vanaf september 2012 stapsgewijs ingevoerd, te beginnen bij het eerste studiejaar. Het nieuwe, compacte programma beoogt de samenhang tussen beeldende kunst en architectuur en stedenbouw te versterken.

De studenten volgen in de drie bachelorjaren een verplicht programma en hebben daarnaast een minor- en vrije ruimte. De vrije ruimte kan worden ingevuld met vakken die binnen de Faculteit der Letteren worden aangeboden en/of behoudens toestemming van de examencommissie, met vakken daarbuiten. Studenten kunnen ook kiezen voor een minor. Het minoraanbod biedt de studenten de mogelijkheid tot specialisatie of verdieping.

De commissie heeft vastgesteld dat zowel het bachelorcurriculum tot september 2012 als het nieuwe bachelorcurriculum chronologisch is opgebouwd. De academische vaardigheden, zoals schrijven en presenteren, zijn geïntegreerd in de inhoudelijke vakken.

De commissie heeft geconstateerd dat er sprake is van een onderwijsleeromgeving waarin onderwijs wordt gewaardeerd en belangrijk wordt gevonden door studenten, docenten en de gremia die bij de kwaliteit van het onderwijs betrokken zijn. Het is de commissie opgevallen dat de studenten zeer positief zijn over het programma, de docenten en de persoonlijke contacten binnen de opleiding. Er is sprake van gemotiveerde docenten die goed op de hoogte zijn van het curriculum. De commissie is van oordeel dat de verantwoordelijken zicht hebben op de kwaliteit van het onderwijs en dat mogelijkheden tot verbetering worden gesignaleerd en doorgevoerd.

De commissie is nagegaan in hoeverre de door de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis geformuleerde oriëntatie en eindkwalificaties terug zijn te vinden in het curriculum, en in welke mate er aandacht is voor internationalisering. Zij heeft de tabellen bestudeerd die zijn opgenomen in de kritische reflectie, waarin is aangegeven welke onderdelen van de opleiding gekoppeld zijn aan welke eindtermen en Dublin-descriptoren. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie inzicht gehad in de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende vakken. Aan de hand van deze informatie stelt zij vast dat de inhoud en het niveau van de opleiding adequaat is voor een academische opleiding Kunstgeschiedenis en waarborgt dat afgestudeerden kunnen voldoen aan de eindkwalificaties waaraan een afgestudeerde kunsthistoricus ten minste moet voldoen. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat niet alle beoogde eindkwalificaties kunnen worden bereikt. Zoals gesteld in standaard 1 zijn deze eindkwalificaties naar mening van de commissie zeer ambitieus.

De commissie heeft vastgesteld dat het curriculum van de opleiding studentgeoriënteerd is. De studenten worden zo goed en efficiënt mogelijk voorbereid op een rol in de maatschappij

die past bij de opleiding. Van de studenten wordt in het kleinschalige onderwijs een actieve houding en eigen verantwoordelijkheid verwacht voor het verwerven van kennis en vaardigheden. In de onderwijsvormen, het studiemateriaal behorende bij de vakken, tijdens de colleges en door regelmatige toetsing wordt hierop gestuurd.

De commissie constateert dat het rendement van de opleiding laag is. De commissie is van mening dat de opleiding meer urgentie zou moeten voelen om dit rendement te verhogen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in de bacheloropleiding wordt verzorgd door zeer betrokken en gemotiveerde docenten. De commissie constateert wel dat de werkdruk hoog is. Dit wordt veroorzaakt door zowel een gering aantal beschikbare uren voor onderwijstaken en een steeds groter wordende administratieve en bestuurlijke druk. De commissie is onder de indruk van het enthousiasme en de toewijding van de docenten die zij heeft gesproken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis als **voldoende**.

De commissie concludeert dat er sprake is van een adequate frequentie van toetsing, waardoor de studenten gestimuleerd worden tot studeren en zicht hebben op hun voortgang. Door de inzet van een mix van toetsvormen wordt adequaat getoetst of studenten de beoogde eindkwalificaties bereiken.

De commissie constateert dat de examencommissie nog niet functioneert volgens de wetgeving sinds 2011. Een herstructurering van de examencommissie is in gang gezet en zal plaatsvinden in het komende jaar.

De commissie heeft vijftien scripties van de bachelorstudenten *Kunstgeschiedenis* bestudeerd. Op basis van de beoordeling van de scripties heeft de commissie vastgesteld dat het niveau van de studenten overeenkomt met de eindkwalificaties waaraan bachelorstudenten moeten voldoen. De beoordeling van de commissie kwam overeen met de door de opleiding toegekende beoordelingen. De commissie plaatst wel een kanttekening. De scripties van de studenten tonen volgens de commissie aan dat niet alle omschreven beoogde eindkwalificaties worden behaald. De reden ligt hierin het feit dat deze eindkwalificaties volgens de commissie zeer ambitieus zijn omschreven en voor de studenten niet haalbaar zijn in de tijdsduur van de opleiding.

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media als **voldoende**.

De commissie heeft het domeinspecifiek referentiekader bestudeerd. Zij heeft vastgesteld dat het kader op een correcte, ambitieuze maar globale wijze het kennisveld van de Kunst en Cultuur omschrijft. Het geeft de opleidingen veel ruimte om, naar de aard van het object van studie dat zij centraal stellen en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen.

Het onderwerp van de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* is het functioneren van de kunst en de kunsten in een samenleving. De opleiding combineert een introductie in de kunst disciplines met een theoretische en methodische benadering van het wetenschapsgebied en een beroepsgeoriënteerde specialisatie. De commissie heeft geconstateerd dat het profiel van de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* daardoor moeilijk eenduidig te omschrijven is omdat er in de opleiding geen uitgesproken accent wordt gelegd. Het blijft onduidelijk hoe de drie onderdelen - kunst disciplines, theoretische benadering, specialisaties - van de opleiding zich verhouden. De commissie adviseert de opleiding daarom een keuze te maken in de verhouding tussen de verschillende onderdelen en zo het profiel van de opleiding te verscherpen.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* voldoen aan de eisen die op landelijk niveau aan een afgestudeerde wetenschapper Kunst & Cultuur gesteld worden. De eindkwalificaties volgen de indeling van de Dublin-descriptoren en sluiten wat niveau en oriëntatie betreft aan bij het academische bachelorniveau. Daarbij stelt de commissie vast dat de beoogde eindkwalificaties voor de bacheloropleiding zeer ambitieus zijn: de doelstelling om binnen een driejarige bacheloropleiding de student in te leiden in het kunstenveld en in niet-artistieke cultuurfenomenen in brede zin, om te introduceren en te verdiepen in een kunst discipline en in meerdere theoretische benaderingen, en daarbij onmiddellijk te specialiseren in een toepassingsgebied is zeer hoog gegrepen, zeker wanneer men hieraan de eindkwalificaties verbindt met betrekking tot (het toepassen van) kennis en inzicht zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie. De commissie twijfelt of deze doelstelling binnen de gestelde tijdsduur van de opleiding door alle studenten te realiseren is. De commissie heeft daarnaast geconstateerd dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* door een gebrek aan focus op een kennisveld en/of werkveld algemeen en weinig specifiek geformuleerd zijn. De commissie adviseert de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en te herformuleren.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 voor de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* als **voldoende**.

De bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* aan de Rijksuniversiteit van Groningen is een driejarige opleiding. Het curriculum combineert algemene theoretische kennis over kunst, sociologie en filosofie en academische vaardigheden met de verdieping in een kunst discipline en een specialisatie op het beroepsveld. De studenten maken in het curriculum kennis met de verschillende theoretische en methodologische benaderingen van het wetenschapsgebied. De studenten kiezen in het eerste jaar twee kunst disciplines. In het tweede jaar gaan ze verder met een kunst discipline en kiezen zij aanvullend voor een specialisatie.

De commissie is nagegaan in hoeverre de door de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* geformuleerde oriëntatie en eindkwalificaties terug zijn te vinden in het curriculum. Zij heeft de tabellen bestudeerd die zijn opgenomen in de kritische reflectie, waarin is aangegeven welke onderdelen van de opleiding gekoppeld zijn aan welke eindtermen en Dublin-descriptoren. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie inzicht gehad in de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende vakken. Aan de hand van deze informatie stelt zij vast dat de opleiding een bijzonder breed palet van theoretische kennis, academische vaardigheden en een groot kennisveld met kunst disciplines en beroepsspecialisaties behandelt. De commissie is van mening dat het curriculum weinig steun biedt voor het verbinden van de gekozen kunst discipline, een specifieke theoretische benadering en een specialisatieveld tot

een goed samenhangend geheel. De meeste theoretische houvast lijkt het kunstsociologische perspectief te bieden, dat ook het meest aansluit bij het doel om kunst en cultuur in hun maatschappelijk functioneren te begrijpen.

Ondanks de opmerkingen over de breedte van het kennisveld van de opleiding stelt de commissie vast dat de inhoud en het niveau van de opleiding adequaat is voor een academische opleiding en waarborgt dat afgestudeerden kunnen voldoen aan de eindkwalificaties waaraan een afgestudeerde academicus moet voldoen. Daarentegen heeft de commissie vastgesteld dat niet alle beoogde eindkwalificaties kunnen worden bereikt door het ambitieuze karakter van de eindkwalificaties.

De commissie constateert dat er sprake is van een onderwijsleeromgeving waarin onderwijs wordt gewaardeerd en belangrijk wordt gevonden door studenten, docenten en de gremia die bij de kwaliteit van het onderwijs betrokken zijn. Het is de commissie opgevallen dat de studenten positief zijn over het programma, de docenten en de persoonlijke contacten binnen de opleiding. De docenten zijn gemotiveerd en op de hoogte van het curriculum. De commissie constateert wel dat er weinig samenwerking is tussen de verschillende kunstdisciplines onderling. Docenten van de kunstdisciplines bepalen zelfstandig welke diepte en breedte in hun kunstvakken wordt onderwezen. De opleiding stelt dat voor alle kunstvakken is vastgelegd welke competenties verworven dienen te worden en dat deze competenties voor alle kunstvakken gelijk zijn. De commissie geeft aan dat uit het bestudeerde materiaal van de kunstvakken en de gesprekken met studenten en docenten is gebleken dat er desondanks grote verschillen zijn in de uitwerking van de leerstof in zowel diepte als breedte.

De commissie is van oordeel dat de verantwoordelijken zicht hebben op de kwaliteit van het onderwijs en dat mogelijkheden tot verbetering worden gesignaleerd en doorgevoerd.

De commissie heeft vastgesteld dat het curriculum van de opleiding studentgeoriënteerd is. De studenten worden ook voorbereid op een rol in de maatschappij die past bij de opleiding. Van de studenten wordt in het kleinschalige onderwijs een actieve houding en eigen verantwoordelijkheid verwacht voor het verwerven van kennis en vaardigheden. In de onderwijsvormen, het studiemateriaal behorende bij de vakken, tijdens de colleges en door regelmatige toetsing wordt hierop gestuurd.

De commissie constateert dat het rendement van de opleiding laag is. De commissie is van mening dat de opleiding meer urgentie zou moeten voelen om dit rendement te verhogen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in de bacheloropleiding wordt verzorgd door zeer betrokken en gemotiveerde docenten. De commissie constateert wel dat de werkdruk hoog is. Dit wordt veroorzaakt door zowel een gering aantal beschikbare uren voor onderwijstaken en een steeds groter wordende administratieve en bestuurlijke druk. De commissie is onder de indruk van het enthousiasme en de toewijding van de docenten die zij heeft gesproken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 voor de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media als **voldoende**.

De commissie concludeert dat er sprake is van een adequate frequentie van toetsing, waardoor de studenten gestimuleerd worden tot studeren en zicht hebben op hun voortgang.

Door de inzet van een mix van toetsvormen wordt adequaat getoetst of studenten de beoogde eindkwalificaties bereiken.

De commissie constateert dat de examencommissie nog niet functioneert volgens de wetgeving sinds 2011. Een herstructurering van de examencommissie is in gang gezet en zal plaatsvinden in het komende jaar.

De commissie heeft zestien scripties van de bachelorstudenten *Kunsten, Cultuur en Media* bestudeerd. Op basis van de beoordeling van de scripties heeft de commissie vastgesteld dat het niveau van de studenten overeenkomt met de eisen waaraan bachelorstudenten moeten voldoen, ondanks de beperkt aangeboden structuur en samenhang in de opleiding. De beoordeling van de commissie kwam nagenoeg overeen met de door de opleiding toegekende beoordelingen. De commissie plaatst wel een kanttekening. De scripties van de studenten tonen volgens de commissie aan dat niet alle omschreven beoogde eindkwalificaties door alle studenten worden behaald. De reden ligt hier in het feit dat deze eindkwalificaties volgens de commissie ambitieus zijn omschreven en niet voor alle studenten haalbaar zijn in de tijdsduur van de studie.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen als **voldoende**.

De commissie heeft het domeinspecifiek referentiekader bestudeerd. Zij heeft vastgesteld dat het kader op een correcte, ambitieuze maar globale wijze het veld van de Kunst en Cultuur beschrijft. Het geeft de opleidingen veel ruimte om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen.

De brede eenjarige masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* van de Rijksuniversiteit Groningen is in september 2012 van start gegaan. De opleiding legt de nadruk op het verwerven van specialistische kennis van en meer gevorderde vaardigheden in een kunstdiscipline en/of specialisatie en op het ontwikkelen van een visie op het functioneren van de kunsten in de samenleving. De opleiding heeft als doel academici op te leiden die beschikken over een grondig analytisch begrip van de kunsten en het functioneren van de kunsten in de samenleving in heden en verleden in de westerse culturele traditie en dit in relatie tot andere tradities in een mondiale context. De opleiding bestaat uit vier programma's met een gemeenschappelijk profiel en gemeenschappelijke eindkwalificaties:

- Kunsten, Cultuur en Media;
- Kunstgeschiedenis;
- Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis;
- Landschapsgeschiedenis.

De brede masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* functioneert vooralsnog als een overkoepelend masterlabel waarbinnen eigenstandige programma's functioneren. Zowel het management als de docenten van de verschillende opleidingen spreken over de mogelijkheden om in de toekomst meer samen te werken. De commissie constateert dat de dialoog tussen de docenten van de opleidingen wordt gezocht.

De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* en de vier onderliggende programma's voldoen aan de eisen die op landelijk niveau aan een afgestudeerde wetenschapper Kunst & Cultuur gesteld worden. De eindkwalificaties volgen de indeling van de Dublin-descriptoren en voldoen wat niveau en oriëntatie betreft aan het academisch masterniveau. Daarbij stelt de commissie vast dat deze beoogde eindkwalificaties ambitieus zijn: de doelstelling om in een eenjarige masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen op te leiden tot academici die beschikken over een grondig analytisch begrip van de kunsten en van het functioneren van de kunsten in de samenleving in het heden en verleden in de Westerse culturele traditie, en dit in relatie tot andere tradities in een mondiale context, en daarbij beschikken over specialistische kennis en meer gevorderde vaardigheden in één kunstdiscipline en/of specialisatie en op het ontwikkelen van een visie op het functioneren van de kunsten in de samenleving, is – naargelang het programma – ambitieus tot zeer ambitieus, zeker gezien de aard en het niveau van de eindkwalificaties zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie. De commissie twijfelt of deze binnen de gestelde tijdsduur van de eenjarige masteropleiding te realiseren zijn en adviseert de opleiding de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en herformuleren.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 voor de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen als **voldoende**.

De masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* bestaat uit vier programma's. Het curriculum van het programma *Kunsten, Cultuur en Media* bouwt voort op de gelijknamige bacheloropleiding. In het masterprogramma wordt een kunstdiscipline gecombineerd met een specialisatie. De student kan zelf bepalen of de nadruk ligt op de kunstdiscipline of op de specialisatie.

De programma's *Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwwetenschappen* en *Landschapsgeschiedenis* zijn gericht op de historische ontwikkelingen van de maatschappelijke rol van kunst, architectuur, stedenbouw en landschap. Het uitgangspunt in de programma's is het ontwikkelen van een sterk bewustzijn van de maatschappelijke rol van kunst, architectuur, stedenbouw en landschap in de loop van de afgelopen eeuwen.

Binnen het masterprogramma *Kunstgeschiedenis* kunnen studenten kiezen voor twee afstudeerrichtingen. In het programma *Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Modern*, komen zowel de kunstgeschiedenis en de theoretische reflectie als de kunstgeschiedenis in combinatie met de maatschappelijke kunsthistorische praktijk aan bod. Het programma *Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Oud* richt zich met name op kunsthistorische, historiografische en theoretische kennis. Daarnaast staat de maatschappelijke kunsthistorische praktijk centraal, maar ook de reflectie daarop.

Binnen het programma *Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Oud* wordt de zogenaamde Conservatorenopleiding Oude Kunst aangeboden als keuzemogelijkheid. De commissie waardeert het initiatief om in samenwerking met zeven musea in Nederland en een museum in België, een conservatorenopleiding Oude Kunst aan te bieden. De conservatorenopleiding Oude Kunst wordt aangeboden als masteropleiding van een jaar met een aanvullende bekostigde museumstage van 30 EC.

De commissie is nagegaan in hoeverre de door de brede masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* geformuleerde oriëntatie en eindkwalificaties terug zijn te vinden in het curriculum, en in welke mate er aandacht is voor internationalisering. Zij heeft de tabellen

bestudeerd die zijn opgenomen in de kritische reflectie, waarin is aangegeven welke onderdelen van de opleiding gekoppeld zijn aan welke eindtermen en Dublin-descriptoren. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie inzicht gehad in de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende vakken. Aan de hand van deze informatie stelt zij vast dat de inhoud en het niveau van de opleiding adequaat is voor een academische masteropleiding en waarborgt dat afgestudeerden kunnen voldoen aan de eindkwalificaties die gesteld worden aan een afgestudeerde masterstudent. De commissie heeft daarnaast vastgesteld dat niet alle beoogde eindkwalificaties kunnen worden bereikt door alle studenten, gezien het ambitieuze karakter hiervan.

De commissie heeft vastgesteld dat het curriculum van de opleiding studentgeoriënteerd is. De studenten worden ook adequaat voorbereid op een rol in de maatschappij die past bij de opleiding. Van de studenten wordt in het kleinschalige onderwijs een actieve houding en eigen verantwoordelijkheid verwacht voor het verwerven van kennis en vaardigheden. De gekozen onderwijsvormen, het studiemateriaal behorende bij de vakken en de regelmatige toetsing dragen hieraan bij.

De commissie constateert dat het rendement van de opleiding laag is. De commissie is van mening dat de opleiding meer urgentie zou mogen voelen om dit rendement te verhogen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in de masteropleiding wordt verzorgd door zeer betrokken en gemotiveerde docenten. De commissie constateert wel dat de werkdruk hoog is. Dit wordt veroorzaakt door zowel een gering aantal beschikbare uren voor onderwijstaken en een steeds groter wordende administratieve en bestuurlijke druk. De commissie is onder de indruk van het enthousiasme en de toewijding van de docenten die zij heeft gesproken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 voor de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen als **voldoende**.

De commissie concludeert dat er sprake is van een adequate frequentie van toetsing, waardoor de studenten gestimuleerd worden tot studeren en zicht hebben op hun voortgang. Door inzet van een mix van toetsvormen wordt adequaat getoetst of studenten de beoogde eindkwalificaties bereiken.

De commissie constateert dat de examencommissie nog niet functioneert volgens de wetgeving sinds 2011. Een herstructurering van de examencommissie is in gang gezet en zal plaatsvinden in het komende jaar.

De commissie heeft in totaal dertig scripties bestudeerd van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Hiervan waren vijftien scripties van het programma *Kunsten, Cultuur en Media* en vijftien scripties van de programma's *Kunstgeschiedenis*, *Architectuur en Stedenbouwschiedenis*, en *Landschapsgeschiedenis*. De commissie heeft vastgesteld dat het niveau van de studenten overeenkomt met de eindkwalificaties waaraan masterstudenten moeten voldoen. De beoordeling van de commissie kwam overeen met de door de opleiding toegekende beoordelingen. De commissie plaatst wel een kanttekening. De scripties van de studenten tonen volgens de commissie aan dat niet alle omschreven beoogde eindkwalificaties door alle studenten worden behaald. De reden ligt hierin het feit dat deze eindkwalificaties volgens de commissie ambitieus zijn omschreven en niet voor alle studenten haalbaar zijn in de tijdsduur van de studie.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media:

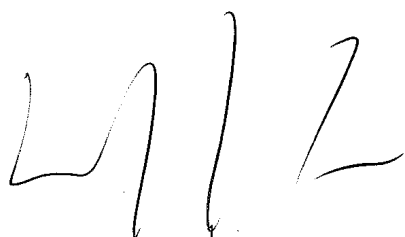
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

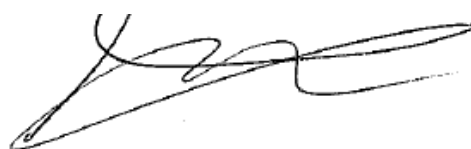
De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 21 mei 2013

Prof. Bart Verschaffel

Drs. M. Textor

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

In deze standaard wordt inzicht gegeven in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het landelijk vastgestelde domeinspecifiek referentiekader (1.1). Vervolgens wordt ingegaan op het profiel en de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen (1.2).

1.1 Domeinspecifiek referentiekader

Volgens het domeinspecifiek referentiekader gaan opleidingen op het gebied van Kunst en Cultuur over de bestudering van een of meerdere culturele verschijningsvormen, zoals de wetenschappen, literatuur, beeldende kunst, design, architectuur, muziek, film, televisie, theater, vormgeving (nieuwe) media, erfgoed (hedendaagse dan wel historische), maatschappelijke, politieke, religieuze, economische en technologische ontwikkelingen, en de relaties hiertussen. De bestudering van kunst en cultuur is vaak multi- of interdisciplinair van aard en geschiedt veelal vanuit vergelijkend perspectief. Zowel meer gebruikelijke disciplines en methodologieën van de geesteswetenschappen als de invloed van de internationale *cultural studies* beweging zijn herkenbaar op dit grote terrein. In de programma's komen meerdere wetenschappelijke perspectieven aan bod, vaak in een multidisciplinair verband, soms ook binnen een meer interdisciplinaire setting: (kunst)historisch perspectief, esthetisch perspectief, filosofisch perspectief (vraagstukken van ethische, methodologische en wetenschapsfilosofische aard), maatschappijwetenschappelijk perspectief (vraagstukken van politieke, religieuze, juridische, economische en sociale aard) en organisatorisch perspectief (de productie, distributie en consumptie van de brede waaier van kunst- en cultuuruitingen, maar ook de conservering en ontsluiting daarvan). Het domeinspecifiek referentiekader bevat landelijk vastgestelde eindtermen voor bachelor- en masteropleidingen in het domein Kunst en Cultuur.

De commissie heeft het domeinspecifiek referentiekader bestudeerd en besproken tijdens de startvergadering. Zij stelt dat het kader op een correcte, ambitieuze maar globale wijze het veld van Kunst en Cultuur beschrijft. Hierdoor is het weinig richtinggevend voor de inrichting van het onderwijs. Het geeft de opleidingen veel ruimte om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen. Het referentiekader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen en eindkwalificaties te formuleren en te onderbouwen dat aan de criteria voor niveau (bachelor of master) en oriëntatie (wetenschappelijk onderwijs) wordt voldaan.

1.2 Profiel en beoogde eindkwalificaties

1.2.1 Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

De bacheloropleiding Kunstgeschiedenis heeft, volgens de kritische reflectie, tot thema de geschiedenis en de actualiteit van de beeldende kunst, de architectuur en stedenbouw. De bacheloropleiding is breed van karakter en richt zich op Europa en Noord-Amerika in de periode vanaf de klassieke oudheid tot heden. De studenten bestuderen artefacten (zoals gebouwen, stedelijke omgeving, ontworpen objecten, tekeningen, schilderijen, foto's, nieuwe en digitale media, grafische producten, beelden etc.) en verdiepen zich in personen (zoals kunstenaars, architecten, ontwerpers, opdrachtgevers, museumfunctionarissen, galeriehouders, kunsthandelaren, veilingmeesters, verzamelaars, gebruikers en kijkers), processen, instituties en technieken die bijdragen en bijgedragen hebben aan de productie en het tonen van visuele en materiële cultuur. De studenten kiezen tijdens de opleiding een van de drie specialisatiegebieden:

- Moderne en hedendaagse kunstgeschiedenis;
- Oude kunstgeschiedenis;
- Geschiedenis van architectuur en stedenbouw.

De commissie heeft het profiel bestudeerd en stelt vast dat de bacheloropleiding een gedegen klassieke opleiding is, met een historische benadering en een chronologische opzet. De commissie stelt vast dat het profiel van de opleiding is verankerd in de traditie van de kennisdiscipline en het onderzoek van de universiteit op het gebied van beeldende kunst en architectuur.

Eindkwalificaties

In de kritische reflectie is beschreven dat de studenten tijdens de opleiding Kunstgeschiedenis uitvoerige kennis opdoen van de basismethoden van kunsthistorisch onderzoek (analyse van vorm, stijl, techniek, iconografie, functie) en leren deze kritisch toe te passen. De studenten worden vertrouwd gemaakt met de nieuwste kunsthistorische en kunsttheoretische visies en leren deze kritisch tegen elkaar af te wegen en te evalueren. Daarnaast verdiepen de studenten zich in de geschiedenis van de discipline. Zij leren het functioneren van beeldende kunst, architectuur en stedenbouw in de maatschappelijke praktijk, zowel in het heden als in vroeger tijd, te observeren, te analyseren en te interpreteren. Tijdens de bacheloropleiding leren de studenten relevante generieke en algemene academische vaardigheden aan, zoals samenwerken, organiseren, entrepreneurschap, kritisch en analytische vermogen, schrijven en presenteren. Ten slotte leren de studenten om actief en op zinvolle wijze te participeren in maatschappelijke discussies over de relevantie van de kunsten en het erfgoed voor de samenleving.

Bovenstaande leerdoelen zijn uitgewerkt in eindkwalificaties, conform de indeling van het Nederlands Kwalificatieraamwerk voor het hoger onderwijs, gebaseerd op de Dublin- descriptoren. In bijlage 3 zijn de beoogde eindkwalificaties, per Dublin-descriptor, weergegeven.

De commissie heeft de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis bestudeerd. Zij is van mening dat de beoogde eindkwalificaties voldoen aan de eisen die aan een wetenschappelijke bacheloropleiding gesteld worden. De commissie constateert daarbij dat de beoogde eindkwalificaties zeer ambitieus zijn: de doelstelling om binnen een driejarige opleiding uitvoerige kennis op te doen van de basismethoden van kunsthistorisch onderzoek (analyse van vorm, stijl, techniek, iconografie, functie), deze

kritisch toe te passen, zich vertrouwd te maken met de nieuwste kunsthistorische en kunsttheoretische visies en deze te kunnen beoordelen, kennis te verwerven van de geschiedenis van hun discipline, en inzicht te verwerven in het functioneren van beeldende kunst, architectuur en stedenbouw in de maatschappelijke praktijk, zowel in het heden als in vroeger tijd, is hoog gegrepen, zeker wanneer men dit verbindt met de aard en het niveau van eindkwalificaties inzake het (toepassen van) kennis en inzicht zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie. De commissie twijfelt daarom zeer of de beoogde eindkwalificaties te realiseren zijn in een driejarige bacheloropleiding. De commissie heeft tijdens het gesprek met het management gesproken over de, naar de mening van de commissie, zeer ambitieuze eindkwalificaties. Het management gaf aan hoge ambities voor de opleiding te zien als een uitdaging voor zowel de docenten als de studenten om deze te behalen. De commissie adviseert desondanks de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en af te stemmen op wat op landelijk niveau geëist wordt in een driejarig bachelorcurriculum.

1.2.2 Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Het onderwerp van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media is het functioneren van kunst en de kunsten in een samenleving. De opleiding krijgt vorm door een kunstdiscipline te combineren met een specialisatie die voorbereidt op de beroepspraktijk. De kunstdisciplines zijn literatuurwetenschappen, muziekwetenschappen, theaterwetenschap, filmwetenschap en beeldende kunst. De specialisaties richten zich ieder op een, min of meer afgebakend, deel van het kunstenveld. De drie specialisaties zijn Organisatie en beleid, Educatie, en Kunstbeschouwing, geschiedschrijving en kritiek.

De bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media is, volgens de kritische reflectie, een van de weinige opleidingen die de bestudering van de kunstdisciplines op deze manier combineert met de belangrijkste theoretische en methodologische benaderingen binnen het wetenschapsgebied en verschillende beroepsgeoriënteerde specialisaties. De studenten krijgen, naast academische vaardigheden, inzicht in historisch-kritische, filosofische, sociologische en cognitieve benaderingen van kunst en de kunstwereld.

Het valt de commissie op dat zowel in de kritische reflectie als in de gesprekken met management, docenten, studenten en afgestudeerden het moeilijk blijkt om een eenduidig profielschets te geven van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media. De commissie is van mening dat het profiel van de opleiding onvoldoende eenduidig is doordat er geen accent wordt gelegd: het is onduidelijk hoe de drie onderdelen van de opleiding, - kunstdiscipline, specialisatie en theoretische benadering - zich verhouden binnen de opleiding. Het is aan de student om een accent te leggen in de combinatie die aangeboden wordt: kunstdiscipline of specialisatie. Een aantal studenten kan, volgens de commissie, deze keuze goed maken vanwege hun achtergrond of toekomstvisie. Een aantal studenten kan dit niet en volgt daardoor een opleiding zonder duidelijke focus en accent. De commissie adviseert de opleiding daarom zelf een keuze te maken in de verhouding tussen de verschillende onderdelen - kunstdiscipline, specialisatie en theoretische benadering - in de opleiding. Dit helpt tevens het profiel van de opleiding te verscherpen en geeft de mogelijkheid helder te beschrijven waar de opleiding zich echt op richt.

De commissie heeft tijdens de gesprekken met docenten en studenten van de opleiding geconstateerd dat het kunstenveld voornamelijk wordt benaderd vanuit het kunstsociologisch perspectief. Het is de commissie echter onvoldoende duidelijk geworden of dit een bewuste keuze is van de opleiding.

Eindkwalificaties

Volgens de kritische reflectie ligt in de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media, de nadruk op het zelfstandig kunnen verwerken en gebruiken van wetenschappelijke kennis en methodes. Daartoe dient een bachelor-afgestudeerde in staat te zijn vragen met betrekking tot de eigenschappen van kunst (als *object*, maar ook als *sociale praktijk* -habitus- of als *vorm van betekenisgeving* -cognitie-) te identificeren, te formuleren, te onderzoeken en eventueel ook te beantwoorden. De afgestudeerde bachelorstudent kan kunstwerken en het maatschappelijk functioneren van de kunsten niet alleen beschrijven, maar ook interpreteren, analyseren en beoordelen.

Bovenstaande leerdoelen zijn uitgewerkt in eindkwalificaties, conform de indeling van het Nederlands Kwalificatieraamwerk voor het hoger onderwijs, gebaseerd op de Dublin-descriptoren. In bijlage 3 zijn de beoogde eindkwalificaties, per Dublin-descriptor, weergegeven.

De commissie heeft de beoogde eindkwalificaties bestudeerd. De commissie is van mening dat de eindkwalificaties voldoen aan het niveau van een bacheloropleiding maar dat deze zeer ambitieus zijn geformuleerd. De doelstelling om binnen een driejarige bacheloropleiding in te leiden in het kunstenveld en in niet-artistieke cultuurfenomenen in brede zin, om te introduceren en te verdiepen in een kunstdiscipline en in meerdere theoretische benaderingen, en daarbij onmiddellijk te specialiseren in een toepassingsgebied is zeer hoog gegrepen, zeker wanneer men hieraan de eindkwalificaties verbindt met betrekking tot (het toepassen van) kennis en inzicht zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie. De commissie twijfelt of de beoogde eindkwalificaties te realiseren zijn binnen de duur van de opleiding. De commissie is daarnaast van mening dat zowel in de beoogde eindkwalificaties als in het profiel van de opleiding een gebrek is aan focus op een kennisveld en/of werkveld waardoor de eindkwalificaties algemeen en weinig specifiek geformuleerd zijn. De commissie adviseert de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en herformuleren zodat deze meer specifiek zijn geformuleerd en afgestemd op wat op landelijk niveau wordt verwacht in een driejarig bachelorcurriculum.

1.2.3 Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

De masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen is ontstaan naar aanleiding van het rapport *Duurzame Geesteswetenschappen* (2008) waarin de positie en de waarde van geesteswetenschappen in Nederland beschreven worden. Op basis van dit rapport is gewerkt aan de vormgeving van een toekomstbestendig onderwijsaanbod op het gebied van de geesteswetenschappen. Er is in nationaal verband besloten tot de invoering van brede, disciplinaire masteropleidingen. In september 2012 zijn de eerste studenten in Groningen gestart in de nieuwe brede masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen.

Volgens de kritische reflectie ligt in de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen de nadruk op het verwerven van specialistische kennis van en meer gevorderde vaardigheden in een kunstdiscipline en/of specialisatie en op het ontwikkelen van een visie op het functioneren van de kunsten in de samenleving. De opleiding heeft als doel academici op te leiden die beschikken over een grondig analytisch begrip van de kunsten en het functioneren van de kunsten in de samenleving in heden en verleden in de westerse culturele traditie en dit in relatie tot andere tradities in een mondiale context.

In het profiel van de opleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen staan vier elementen centraal:

- De ontwikkeling van een grondig begrip van de kunsten en het functioneren ervan in de samenleving;
- Het beschrijven, analyseren, interpreteren en beoordelen van kunst en kunstwerken, en het duiden van hun maatschappelijk functioneren in heden en verleden;
- De ontwikkeling van het conceptueel en analytisch vermogen om zelfstandig onderzoek te doen met relevantie voor wetenschap en beroepspraktijk;
- De ontwikkeling van een eigen visie op het gekozen specialisatiegebied en van het vermogen om verantwoordelijkheid te nemen voor het behoud en de ontwikkeling van de kunsten en hun maatschappelijke betekenis.

De opleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen bestaat uit vier programma's met een gemeenschappelijk profiel en gemeenschappelijke eindkwalificaties:

- Kunsten, Cultuur en Media;
- Kunstgeschiedenis;
- Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis;
- Landschapsgeschiedenis.

In het programma *Kunsten, Cultuur en Media* staat het functioneren van kunst en van de kunsten, in de samenleving - in heden en verleden - centraal. Het programma kenmerkt zich door twee assen: specialisaties (Analyse & kritiek, Kunst, beleid en marketing en Kunsteducatie) en kunstdisciplines (Filmwetenschap, Literatuurwetenschap, Theaterwetenschap, Muziekwetenschap). De nadruk van het programma ligt op het zelfstandig ontwerpen, opzetten, uitvoeren, evalueren en toepassen van onderzoek op het gebied van een kunstdiscipline en/of een specialisatie. Het programma leidt op tot zelfstandige en leidinggevende functies bij nationale, provinciale en lokale overheden, bij de media, bij kunstinstellingen en bij ondersteunende instellingen in het kunstenveld.

De programma's *Kunstgeschiedenis*, *Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis* en *Landschapsgeschiedenis* zijn gericht op de historische ontwikkelingen van de maatschappelijke rol van kunst, architectuur, stedenbouw en landschap. Het uitgangspunt in de programma's is het ontwikkelen van een sterke bewustheid van de maatschappelijke rol van kunst, architectuur, stedenbouw en landschap in de loop van de afgelopen eeuwen. Volgens de kritische reflectie wordt in deze programma's expliciet aandacht besteed aan groepen van mensen, aan processen, instituties en technieken die bijdragen aan de productie, de presentatie en de receptie van visuele en materiële cultuur. Afgestudeerden moeten in staat zijn actief te participeren in maatschappelijke discussies over de relevantie van de kunsten en het erfgoed, in en voor de samenleving, waarbij zij zich bewust zijn van de betekenis van verschillende culturen.

In het programma *Kunstgeschiedenis* kan de student kiezen voor Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Modern en Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Oud. In dit laatste programma wordt als keuzemogelijkheid de Conservatorenopleiding Oude Kunst van 90 EC aangeboden.

De commissie constateert dat er in Groningen vier masterprogramma's zijn die onder de noemer van één masteropleiding c.q. masterlabel zijn geplaatst. Het management van de opleiding gaf tijdens het gesprek met de commissie aan dat binnen de opleiding Kunst- en

Cultuurwetenschappen eigenlijk twee eigenstandige masteropleidingen zijn opgenomen met vier programma's, namelijk: de opleiding *Kunsten, Cultuur en Media* met een programma met dezelfde naam en de opleiding *Kunstgeschiedenis* met de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis, en Landschapsgeschiedenis.

Het management gaf aan er waarde aan te hechten deze twee opleidingen als aparte profielen te handhaven en de eigenheid van de opleidingen met bijbehorende programma's in stand te willen houden. Het management ziet enige verwantschap tussen de opleidingen maar ziet ook voldoende ruimte om de twee opleidingen te handhaven met een sterk eigen profiel. Er wordt op dit moment nagedacht over mogelijkheden tot samenwerking in de toekomst. De docenten van de masterprogramma's gaven aan onderling de dialoog op te zoeken over mogelijke samenwerking in de toekomst en zijn van mening dat deze dialoog komende jaar constructief moet plaatsvinden.

De commissie constateert dat de brede masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen een administratieve uitwerking heeft. Zowel het management als de docenten spreken over de mogelijkheden om in de toekomst samen te werken. De commissie constateert dat de dialoog tussen de docenten van de opleidingen actief wordt gezocht. De commissie waardeert dit en adviseert deze dialoog te intensiveren om binnen niet te lange termijn tot samenwerking te komen.

De commissie heeft het profiel van de conservatorenopleiding bestudeerd. De commissie waardeert het initiatief van het programma Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Oud om deze mogelijkheid te bieden aan studenten. De commissie is van mening dat de conservatorenopleiding als een apart programma kan dienen onder de brede masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen.

Eindkwalificaties

Voor de masteropleiding zijn gemeenschappelijke eindkwalificaties uitgewerkt, gebaseerd op de Dublin-descriptoren. In bijlage 3 zijn de beoogde eindkwalificaties, per Dublin-descriptor, weergegeven. Naast de gemeenschappelijke eindkwalificaties zijn in deze bijlage ook de beoogde eindkwalificaties per programma omschreven.

De commissie heeft de beoogde eindkwalificaties bestudeerd en is van mening dat deze voldoen aan de eisen die worden gesteld aan een masteropleiding. De beoogde eindkwalificaties zijn een adequate verdieping van de bacheloropleidingen. De commissie constateert wel dat de beoogde eindkwalificaties ambitieus en hoog gegrepen zijn voor een eenjarige masteropleiding. De doelstelling om in een eenjarige masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen op te leiden tot academici die beschikken over een grondig analytisch begrip van de kunsten en van het functioneren van de kunsten in de samenleving in het heden en verleden in de Westerse culturele traditie, en dit in relatie tot andere tradities in een mondiale context, en daarbij beschikken over specialistische kennis en meer gevorderde vaardigheden in één kunstdiscipline en/of specialisatie en op het ontwikkelen van een visie op het functioneren van de kunsten in de samenleving, is – naargelang het programma – ambitieus tot zeer ambitieus, zeker gezien de aard en het niveau van de eindkwalificaties zoals geformuleerd in de kritische zelfreflectie. De commissie twijfelt zeer of deze beoogde eindkwalificaties te realiseren zijn binnen de duur van de opleiding. De commissie heeft tijdens het gesprek met het management gesproken over de, naar de mening van de commissie, ambitieuze eindkwalificaties. Het management gaf aan hoge ambities voor de opleiding te zien als een uitdaging voor zowel de docenten als de studenten. Desondanks

adviseert de commissie de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en af te stemmen op wat op landelijk niveau vereist is in een eenjarig mastercurriculum.

Overwegingen

De commissie is nagegaan of de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleidingen *Kunstgeschiedenis* en *Kunsten, Cultuur en Media* en de masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* aan de Rijksuniversiteit Groningen wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie zijn geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen. Zij heeft de eindkwalificaties in dat kader afgezet tegen het domeinspecifiek referentiekader, de gezamenlijke landelijke eindtermen, en het profiel en de oriëntatie van de opleidingen.

De commissie stelt vast dat de eindkwalificaties van de bacheloropleidingen *Kunstgeschiedenis*, *Kunsten, Cultuur en Media* en de masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* voldoen aan de eisen die op landelijk niveau aan een afgestudeerde wetenschapper in het domein van de Kunst en Cultuur gesteld worden. De eindkwalificaties van de drie opleidingen volgen de indeling van de Dublin-descriptoren en voldoen wat niveau en oriëntatie betreft aan het academische bachelor- respectievelijk masterniveau. Daarbij stelt de commissie vast dat deze beoogde eindkwalificaties voor de opleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen ambitieus zijn. De commissie twijfelt of deze binnen de gestelde tijdsduur van de opleidingen te realiseren zijn en adviseert de opleidingen deze te heroverwegen om tot realistische en haalbare eindkwalificaties te komen.

De commissie plaatst een aanvullende kanttekening bij de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* omdat deze zeer algemeen geformuleerd zijn. De commissie is van mening dat het profiel van de bacheloropleiding *Kunsten, Cultuur en Media* hieraan bijdraagt. Dit profiel is onvoldoende eenduidig doordat er geen uitgesproken inhoudelijk accent wordt gelegd. Het is onduidelijk hoe de drie componenten van de opleiding, - kunstdiscipline, specialisatie en theoretische benadering - zich tot elkaar verhouden binnen de opleiding. De commissie adviseert de opleiding een keuze te maken in de verhouding tussen de verschillende componenten in de opleiding en hiermee het profiel van de opleiding te versterken. Een duidelijkere focus op een toekomstig werkveld kan hierbij behulpzaam zijn.

De commissie constateert dat de brede masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen vooralsnog een administratieve uitwerking heeft. Zowel het management als de docenten spreken over de mogelijkheden om in de toekomst samen te werken. De commissie constateert dat de dialoog tussen de docenten van de opleidingen actief wordt gezocht. De commissie waardeert dit en adviseert deze dialoog en de samenwerking te versterken, met behoud van de eigenheid en de sterktes van de verschillende programma's en de studie van onderliggende kennisdisciplines.

Conclusie

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

In deze standaard wordt per opleiding inzicht gegeven in het onderwijsprogramma (2.1). Vervolgens wordt ingegaan op het didactisch concept (2.2), de instroom en de studeerbaarheid (2.3), het personeel (2.4), de opleidingsspecifieke voorzieningen (2.5), en de kwaliteitszorg (2.6).

2.1 Programma

2.1.1 Curriculum bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

In de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis wordt onderwijs gegeven in moderne en hedendaagse kunstgeschiedenis, oude kunstgeschiedenis en geschiedenis van architectuur en stedenbouw. Het curriculum van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis kenmerkt zich, volgens de kritische reflectie, door de verwevenheid van een grondige kennisbasis en een goede methodologische, theoretische verankering.

In september 2012 is een nieuw bachelorcurriculum van start gegaan. Het nieuwe curriculum, dat stapsgewijs wordt ingevoerd, is ontwikkeld door de programmacommissie van de opleiding. Het nieuwe, compacte programma beoogt de samenhang tussen beeldende kunst en architectuur en stedenbouw te versterken. Tijdens de visitatie was het eerste bachelorjaar met het nieuwe curriculum gestart. De bachelorstudenten in het tweede en derde jaar van de opleiding volgen het (oude) curriculum van voor september 2012.

Hieronder worden het curriculum van voor september 2012 en het nieuwe curriculum kort beschreven.

Curriculum tot september 2012

De propedeuse bestond uit een verplicht programma (50 EC) en een vrije ruimte (10 EC). De studenten kregen in vier collegereksen van elk 10 EC een chronologisch overzicht van de kunstgeschiedenis, aan de hand van kernthema's. Elke collegereeks bevatte binnenlandse dagexcursies. Daarnaast volgden de studenten verplichte algemene vakken van in totaal 10 EC. De vrije ruimte van 10 EC werd ingevuld met keuzevakken van de oude of de moderne en hedendaagse kunstgeschiedenis.

Het programma van het tweede jaar bouwt enerzijds voort op de leerstof uit de propedeuse en anderzijds vindt voorbereiding plaats op de keuze van specialisatie in jaar drie. De studenten volgen 30 EC verplichte vakken op de specialisatiegebieden en hebben een minor- en vrije ruimte van 30 EC. In dit tweede jaar volgen de studenten verplicht het vak Kunst en Identiteit dat aan het Nederlands Interuniversitair Kunsthistorische Instituut in Florence (Italië) wordt gegeven.

In het derde jaar van de bacheloropleiding specialiseert de student zich op het gebied van de moderne en hedendaagse kunstgeschiedenis, of de oude kunstgeschiedenis, of de geschiedenis van architectuur en stedenbouw. Binnen de specialisatie van 30 EC wordt inhoudelijke verdieping van het thema bereikt en wordt aandacht besteed aan de methoden en theorieën

van de vakbeoefening. In dit derde jaar is 20 EC ruimte voor bijvakken of voor het volgen van een stage. De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie van 10 EC.

Curriculum vanaf september 2012

Het eerste jaar van het nieuwe curriculum bestaat uit tien modules (elk 5 EC). In deze modules doen studenten kennis op van het kunsthistorisch corpus en van de context waarbinnen dit is ontstaan. De vakken zijn opgebouwd aan de hand van kernthema's en elk vak bevat binnenlandse dagexcursies. Naast het verplichte programma hebben de studenten een vrije ruimte van 10 EC.

In het tweede jaar worden in het verplichte programma (35 EC) de thema's uit het eerste jaar verder uitgewerkt. De visies en theorieën van kunst- en architectuurhistorici met betrekking tot de behandelde thema's worden bestudeerd, geanalyseerd en bediscussieerd. Het tweede jaar bevat een meerdaagse excursie in Nederland, of België, of Duitsland. Het curriculum bevat in het tweede jaar een minor- en vrije ruimte van in totaal 25 EC.

In het derde jaar van het nieuwe curriculum worden drie seminars (elk 10 EC) verzorgd over de moderne en hedendaagse kunst, de oude kunst, en architectuur en stedenbouw. Studenten kiezen er hier twee van. In de seminars verdiepen de studenten hun kennis en vaardigheden op twee specifieke terreinen en leren zij hoe op die terreinen wetenschappelijk onderzoek wordt verricht en wetenschappelijke kennis wordt toegepast in de samenleving. Een tweeweekse buitenlandse excursie is onderdeel van de seminars.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie van 10 EC. Aan de start van het tweede semester van het derde jaar volgen de studenten een gemeenschappelijke werkgroep ter voorbereiding van de bachelorscriptie. De scriptie is een literatuuronderzoek waarmee studenten aantonen dat zij redelijk zelfstandig een kleinschalig onderzoek kunnen doen. De studenten ontwerpen, onder begeleiding, zelf de vraagstelling en dragen de benodigde theoretische en methodologische perspectieven voor de beantwoording daarvan aan. Evenals in het tweede jaar, is in het derde studiejaar een gezamenlijke minor- en vrije ruimte voorzien van 25 EC.

Het minoren systeem/Vrije ruimte

De vrije ruimte kan worden ingevuld met vakken die binnen de Faculteit der Letteren worden aangeboden en/of, behoudens toestemming van de Examencommissie, met vakken daarbuiten, bijvoorbeeld bij Ruimtelijke Wetenschappen voor studenten Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis. Studenten kunnen ook kiezen voor een minor. Het minorsysteem is zo ingericht dat de studenten vrijwel alle vakken kunnen volgen die in het bachelorcurriculum worden aangeboden. Het minoraanbod biedt de studenten Kunstgeschiedenis een mogelijkheid tot specialisatie met het oog op de disciplinaire verdieping in een masteropleiding.

De minoren in het curriculum tot september 2012 zijn:

- Moderne Kunst: Theorie en Kritiek;
- Oude kunst: Italië en de Nederlanden;
- Kunst, Beleid en Management;
- De Mediterrane Wereld;
- Landschapsgeschiedenis.

De minoren in het nieuwe curriculum vanaf september 2012 zijn:

- Cultureel Erfgoed;
- Landschapsgeschiedenis;
- Kunst, Beleid en Management;
- Muziekwetenschap;
- Taalvaardigheid Italiaans;
- Theaterwetenschap.

In bijlage 4 staat een schematische weergave van het curriculum tot september 2012 en het nieuwe curriculum van de opleiding.

De studenten Kunstgeschiedenis gaven aan in het gesprek met de commissie dat zij het curriculum van de opleiding bijzonder waarderen. De opbouw is vanaf het eerste jaar duidelijk. Deze start globaal en wordt steeds specifieker waarbij de student zich in het derde jaar specialiseert. Ook de chronologische volgorde wordt door hen zeer gewaardeerd. Volgens de studenten hebben zij tijdens de opleiding voldoende keuzemomenten waardoor zij altijd in staat zijn of zijn geweest de keuze te maken die aansluit bij hun interesse. Docenten spelen een belangrijke rol bij het maken van keuzes en de studenten voelen zich hierbij goed ondersteund.

De commissie constateert op basis van het curriculum van voor september 2012 en het nieuwe curriculum, zoals beschreven en weergegeven in de kritische reflectie, de bestudeerde studiematerialen en de toelichting die het management, de docenten en studenten hebben gegeven, dat beide bachelorcurricula logisch zijn ingedeeld en studenten adequaat opleiden tot kunsthistorici. De commissie waardeert de chronologische lijn in de opbouw van de curricula en is van mening dat de opbouw van de historische perioden in de vakken verantwoord is. Daarentegen vindt de commissie de samenstelling van de minoren onduidelijk, met name in het nieuwe curriculum. Het keuzeaanbod lijkt wat willekeurig.

Zoals bij veel opleidingen met een breed kennisgebied als Kunstgeschiedenis is de focus en inhoud van de opleiding sterk afhankelijk van de aanwezige expertise en het onderzoek van de aanwezige hoogleraren. De commissie maakt zich ernstig zorgen over de invulling van het kennisgebied in Groningen en daarmee het curriculum en onderwijs op de lange termijn. Een voorbeeld hiervan is de versmalling van het curriculum op het gebied van Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis. De commissie is van mening dat een verdere vernauwing van het expertise aanbod in onderzoek en opleiding schade kan doen aan het curriculum en onderwijs.

Realisatie eindkwalificaties in het programma Kunstgeschiedenis

In de kritische reflectie is een matrix opgenomen waarin de beoogde eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de onderwijsmodules (vakken) van de opleiding Kunstgeschiedenis. Het invullen van de matrix geeft docenten een houvast bij het opstellen van leerdoelen, de opbouw van vakken en de toetsing. De matrix is onderdeel van het toetsplan. De commissie heeft de matrix bestudeerd en besproken met de docenten.

De commissie constateert na bestudering van de curricula en de gesprekken met docenten en studenten dat er geen vakken worden aangeboden op het gebied van technische kunstgeschiedenis zoals materiaalkunde. De docenten gaven aan dat deze vakken inderdaad niet meer apart worden aangeboden maar dat de kennis en kunde hierover is geïntegreerd in

verschillende vakken. De commissie stelt vast dat in de opleiding niet meer expliciet aandacht wordt besteed aan de technische kunstgeschiedenis.

De commissie is na bestudering van het programma en de matrix en de gesprekken met docenten en studenten ervan overtuigd dat zowel het curriculum van voor september 2012 als het nieuwe curriculum voldoende elementen bevatten die er voor zorgen dat bachelorstudenten adequaat worden opgeleid. Tegelijkertijd constateert de commissie dat niet alle beoogde eindkwalificaties worden bereikt. Zoals reeds gesteld in standaard 1 zijn deze eindkwalificaties naar de mening van de commissie zeer ambitieus geformuleerd en adviseert de commissie de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en herformuleren zodat deze realistisch en haalbaar zijn in een driejarig bachelorcurriculum.

Internationalisering bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

In de kritische reflectie is aangegeven dat van cohort 2005-2006 tot cohort 2011-2012 er per jaar slechts nul of één student een buitenlandstage of –vak heeft gevolgd (naast de door de opleiding georganiseerde excursies). De commissie heeft zich verbaasd over dit geringe aantal, mede gezien het feit dat de opleiding een sterke verbondenheid heeft met het Nederlands Inter-universitair Kunsthistorisch Instituut in Florence en de samenwerking die er is met onder andere de universiteiten in Gent, Münster en Leuven.

De studenten gaven aan in het gesprek met de commissie dat in het curriculum van voor september 2012 de vrije ruimte van 30 EC verdeeld was over drie studiejaar. Het was daardoor moeilijk om zonder studievertraging naar het buitenland te gaan tenzij de student al vanaf het eerste jaar zorgvuldig de vakken inplant dat hierdoor ruimte ontstaat. De studenten gaven aan dat de docenten tijdens de studie, voorlichting geven over een buitenlandverblijf in het derde jaar en dat de docenten veel contacten hebben in het buitenland. De commissie adviseert de opleiding bij de invulling van het tweede en derde jaar van het nieuwe bachelorcurriculum de mogelijkheid te bieden de vrije ruimte samen te voegen waardoor een buitenlands studieverblijf aantrekkelijker wordt voor studenten. De opleiding stelt vast dat de opleiding de studenten onvoldoende bekend heeft weten te maken met het buitenlandbeleid dat door de opleiding wordt gevoerd.

2.1.2 Curriculum bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Het curriculum van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media combineert algemene theoretische kennis over kunst, sociologie en filosofie (geschiedenis en de theorie van de kunsten en media, kunstsociologie, kunstfilosofie en wetenschapsfilosofie) en academische vaardigheden met de verdieping in een kunstdiscipline (muziek, film, theater, literatuur, beeldende kunst) en een specialisatie op het beroepsveld (Kunst, beleid en management, Kunsteducatie, Analyse & kritiek). Het object van studie zijn de kunsten terwijl het beoogde werkveld de methodische en theoretische perspectieven bepaalt.

In het eerste jaar worden de studenten vertrouwd gemaakt met academische vaardigheden en de specifieke maatschappijgerichte benadering(en) van de opleiding. Tevens wordt een inleiding van het kunstenveld van de opleiding aangeboden. Deze algemene en inleidende vakken beslaan 40 EC. De studenten kiezen daarnaast twee kunstdisciplines. In totaal is dit 20 EC waarvan 10 EC is ondergebracht in de minor.

In het tweede jaar verdiepen de studenten hun kennis in een van de twee gekozen kunstdisciplines (totaal 35 EC waarvan 20 EC in de minorruimte) terwijl er aandacht blijft bestaan voor het verdiepen van de theoretische en methodologische inzichten (10 EC). Daarnaast beginnen de studenten met een van de specialisaties: Kunst, beleid en

management, Kunsteducatie of Analyse en kritiek. De hiervoor aangeboden vakken bieden de studenten inzicht in de methodologie, de historische achtergronden en het concrete functioneren van de kunsten binnen de gekozen specialisatie (in totaal 15 EC).

In het derde jaar wordt het onderwijs in de gekozen specialisatie en kunstdiscipline voortgezet (elk 10 EC). Tevens werken de studenten het gehele jaar aan de bachelorscriptie waarvoor zij in het eerste semester onder begeleiding leren een vraagstelling te formuleren, relevante methoden en theorieën te selecteren en relevante literatuur te verzamelen (in totaal 10 EC). De vrije ruimte van 30 EC in het derde jaar biedt de mogelijkheid naar eigen inzicht vakken te kiezen om een gewenste verdieping of uitbreiding van het curriculum te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld door een tweede kunstdiscipline of specialisatie af te ronden, een stage te lopen of colleges in het buitenland te volgen.

De commissie stelt vast na bestudering van het programma, de bestudeerde studiematerialen en de toelichting die het management, de docenten en de studenten hebben gegeven dat de opleiding Kunsten, Cultuur en Media veel verschillende kennisgebieden bijeen probeert te brengen. Tijdens de visitatie is veel aandacht besteed aan de samenhang tussen de kennisgebieden en de keuzes die de opleiding maakt om deze samenhang te bewerkstelligen.

De docenten gaven aan dat elke drie weken een onderwijs-staf overleg plaatsvindt waarin de grote lijnen van het onderwijs en de veranderingen die zijn aangebracht worden besproken. Hiermee borgt de opleiding dat docenten voldoende op de hoogte zijn van de globale inhoud en mogelijkheden van het curriculum. De docenten van de kunstdisciplines bepalen elk voor zich de inhoud, breedte en diepte van hun vakken. Dit blijkt ook uit de studiematerialen die de commissie heeft bestudeerd. De commissie beoordeelt deze over het algemeen als zeer breed en beperkt diepgaand. Ook de studenten geven aan dat het niveau van het onderwijs en de diepte van de leerstof van de kunstdiscipline vakken docent-afhankelijk zijn. De opleiding stelt dat voor alle kunstvakken is vastgelegd welke competenties verworven dienen te worden en dat deze competenties voor alle kunstvakken gelijk zijn.

De studenten gaven aan dat de docenten van de theoretische vakken hen goed begeleiden in het verbinden van de vakken en het vinden van de samenhang in de opleiding. Zij noemden hierbij met name het vak Kunstsociologie. De brede basis en de theorieën die in dit vak worden behandeld vormen, volgens de studenten, de basis voor de opleiding en worden toegepast in andere vakken. De studenten gaven aan dat de complexiteit en de breedte van de opleiding hen stimuleert om anders te kijken en daardoor meer te zien. Hierbij gaven zij ook aan dat niet alle studenten dit kunnen. Sommigen zouden gebaat zijn met minder complexiteit en een duidelijke structuur in het curriculum.

De commissie stelt vast dat de opleiding een bijzonder breed palet aan theoretische kennis, academische vaardigheden en een groot kennisveld met kunstdisciplines en beroepsspecialisaties behandelt. De commissie is van mening dat in het curriculum vooralsnog onvoldoende structuur wordt geboden ten aanzien van de samenhang tussen de theoretische vakken en de kunstdisciplines en specialisaties. De commissie constateert dat het kunstenveld voornamelijk wordt benaderd vanuit het kunstsociologisch perspectief maar is van mening dat dit voor de groep gemiddelde en zwakkere studenten onvoldoende duidelijk is. De commissie ziet daarnaast te weinig samenhang tussen de verschillende kunstdisciplines onderling en is van mening dat de docenten in deze vakken te geïsoleerd bepalen in welke diepte en breedte er wordt onderwezen. Dit hangt samen met de algemene en weinig specifieke beschrijving van de beoogde eindkwalificaties.

Realisatie eindkwalificaties in het programma Kunsten, Cultuur en Media

In de kritische reflectie zijn de eindkwalificaties beschreven en is een matrix opgenomen waarin de beoogde eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de onderwijsmodules (vakken) van de opleiding Kunsten, Cultuur en Media. Het invullen van de matrix geeft docenten een houvast bij het opstellen van leerdoelen, de opbouw van vakken en de toetsing. De matrix is onderdeel van het toetsplan. De commissie heeft de matrix bestudeerd en besproken met de docenten.

De commissie is na bestudering van het programma en de matrix en de gesprekken met docenten en studenten ervan overtuigd dat het curriculum voldoende elementen bevat die er voor zorgen dat de bachelorstudenten adequaat worden opgeleid ondanks het brede palet van theoretische kennis, academische vaardigheden en het kennisveld met kunstdisciplines en beroepsspecialisaties. De commissie is van mening dat de hoeveelheid ondersteuning die de studenten krijgen, hen helpt bij het maken van de juiste keuzes voor henzelf. Tegelijkertijd constateert de commissie dat niet alle beoogde eindkwalificaties kunnen worden bereikt. Zoals eerder gesteld in standaard 1 zijn deze ambitieus, generiek en te algemeen geformuleerd.

Internationalisering bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

In de kritische reflectie is aangegeven dat steeds meer studenten gebruik maken van de mogelijkheid om een deel van hun opleiding in het buitenland te volgen. Sinds 2006 maken zes tot vijftien studenten per jaar gebruik van het Erasmusprogramma of het Marco Poloprogramma. De studenten gaan zowel naar universiteiten binnen Europa als daarbuiten. De commissie vindt dit een goede ontwikkeling en is van mening dat buitenlandervaring een meerwaarde heeft voor de student.

2.1.3 Curriculum masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

De masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen bestaat uit vier programma's die als eigenstandige opleidingen functioneren. De curricula van de programma's Kunsten, Cultuur en Media; Kunstgeschiedenis; Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis; en Landschapsgeschiedenis worden hieronder beschreven.

Kunsten, Cultuur en Media

Het programma Kunsten, Cultuur en Media bouwt voort op de gelijknamige bacheloropleiding. In het masterprogramma wordt een van de kunstdisciplines gecombineerd met een specialisatie. Studenten bepalen zelf of de nadruk ligt op de kunstdiscipline of op de specialisatie. Studenten leren in de masteropleiding zelfstandig een onderzoek op te zetten en uit te voeren. De opleiding sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij het onderzoek van de staf. Studenten volgen in het eerste semester vakken ter verdieping van de geselecteerde kunstdiscipline en specialisatie (in totaal 30 EC). In het tweede semester kiezen zij een vak van een kunstdiscipline of specialisatie of lopen zij stage (10 EC). De studie wordt afgerond met een scriptie (20 EC).

De commissie heeft uitgebreid gesproken over de structuur en de inhoud van het programma Kunsten, Cultuur en Media. De commissie constateert dat het beeld dat management, docenten en studenten hebben over de opleiding en met name de rol van de kunstdisciplines uiteenloopt.

De commissie meent naar aanleiding van de gesprekken dat de structuur van het programma Kunsten, Cultuur en Media probeert tegemoet te komen aan wat de maatschappij en de studenten vandaag belangrijk achten. Door de veelheid van keuzes, (kunst)disciplines en

specialisaties vormt de opleiding een parcours waarin elke student zijn individuele route kan uitstippelen. De commissie stelt dat dit een adequate leeromgeving is voor studenten met een duidelijke focus. De commissie verwacht dat middelmatige en zwakkere studenten niet of minder tot hun recht komen in de studie. Zij lopen het risico de studie af te ronden met een beperkte veldkennis en/of een te beperkte inleiding in een theoretische benadering, zonder voldoende diepgaand getraind te zijn in de wetenschappelijke benadering en vaardigheden die noodzakelijk zijn om belangrijke verantwoordelijkheden op te nemen in het werkveld van de kunsten.

De commissie heeft ook met de masterstudenten van de opleiding Kunsten, Cultuur en Media gesproken over de keuzemogelijkheden in de opleiding. Deze studenten gaven aan het zwaartepunt van de opleiding te zien in de theorieën en de specialisaties. De kunstdisciplines zijn volgens hen een interessante toevoeging maar niet het vertrekpunt van de opleiding. Zij gaven hierbij aan dat het per kunstdiscipline sterk docentaafhankelijk is wat de diepte en het niveau van het onderwijs van de kunstdiscipline is.

De commissie is van mening dat de opleiding als geheel onvoldoende wordt gedragen door eigen keuzes binnen een gemeenschappelijke visie op het kennisveld. De docenten van de kunstdisciplines zijn betrokken bij de opleiding vanuit hun eigen vakgebied maar hebben weinig kennis van de andere kunstdisciplines. De docenten delen deze mening van de commissie niet. Zij stellen dat zij alle studenten voldoende kunnen begeleiden zodat zij de juiste keuzes maken uit het brede aanbod van de opleiding. De docenten gaven aan gezamenlijke uitgangspunten te hebben die steeds terugkomen in de verschillende vakken en gedragen worden door alle docenten. Daarnaast gaven de docenten van de kunstdisciplines aan dat zij ervan overtuigd zijn dat de studenten op hun vakgebied evenveel kennis en vaardigheden opdoen als studenten die een disciplinaire studie doen op dit vakgebied. De commissie trekt deze opmerkingen in twijfel gezien de tijd die in het programma besteed kan worden aan de kunstdiscipline. De commissie stoelt deze gedachte mede op de bestudering van het studiemateriaal van de vakken op het gebied van de kunstdisciplines.

Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis, en Landschapsgeschiedenis

In de curricula van de masterprogramma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis, en Landschapsgeschiedenis zijn in het eerste semester de collectief gegeven vakken geconcentreerd (totaal 25 EC) en vindt de masterscriptieseminar plaats (5 EC) ter voorbereiding op het schrijven van de scriptie. In het tweede semester zijn de meer individuele onderdelen geplaatst zoals een stage of specialisatie van 10 EC en de masterscriptie van 15 EC.

Binnen het masterprogramma *Kunstgeschiedenis* kunnen studenten kiezen voor twee afstudeerrichtingen. In het programma Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Modern komen zowel de kunstgeschiedenis en de theoretische reflectie als de kunstgeschiedenis in combinatie met de maatschappelijke kunsthistorische praktijk aan bod. Deze beide laatste onderdelen vinden plaats op locatie in Londen respectievelijk Rotterdam. In de stage ligt de nadruk op de maatschappelijke praktijk. In het programma Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Oud richten de vakken en de masterscriptie zich met name op kunsthistorische, historiografische en theoretische kennis. Daarnaast staat de maatschappelijke kunsthistorische praktijk centraal, maar ook de reflectie daarop.

In het programma Kunstgeschiedenis: Beeldende Kunst Oud wordt de zogenaamde Conservatorenopleiding Oude kunst als keuzemogelijkheid aangeboden (90 EC). De studenten volgen naast het reguliere curriculum (60 EC) een bekostigde museumstage (30 EC). De

masteropleiding Kunstgeschiedenis heeft voor de uitvoering van de Conservatorenopleiding Oude kunst de samenwerking gezocht met zeven musea in Nederland en een in België. De commissie heeft het programma van de conservatorenopleiding bestudeerd en heeft gesproken met (oud) studenten. Zij is van mening dat dit inhoudelijk een goed programma is dat studenten adequaat opleidt tot museumconservatoren. De commissie waardeert het initiatief dat de opleiding Kunstgeschiedenis heeft genomen om dit programma aan te bieden.

In het programma *Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis* wordt nader ingegaan op de historiografische, theoretische en methodische aspecten en implicaties van het vakgebied. Het vak Architectuurarchiefen biedt naast inhoudelijke kennis en inzicht, ook inzicht in het wetenschappelijk en maatschappelijk werkveld, met name het archiveren, documenteren en presenteren van historische bronnen met betrekking tot de architectuur en stedenbouw.

Het programma *Landschapsgeschiedenis* besteedt specifiek aandacht aan de inhoudelijke kant van het vakgebied. Ook thema's van theoretische, historiografische en methodische aard komen aan de orde. Met de maatschappelijke kant van het vak krijgt de student in alle onderdelen van het programma te maken.

De commissie heeft gesproken met masterstudenten van de verschillende programma's. De studenten gaven aan tevreden te zijn over de structuur en het niveau van de opleiding. Deze sluit goed aan op de bacheloropleiding. De masteropleiding biedt duidelijk een inhoudelijke verdieping en verbreding. Daarnaast wordt van de studenten meer zelfstandigheid verwacht.

De studenten ervaren veel persoonlijk contact met de docenten en vinden dat de docenten makkelijk benaderbaar zijn. Over het programma Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis werd opgemerkt dat er in de masteropleiding nauwelijks colleges zijn. Er is veel contact met de docenten (op initiatief van studenten) en de begeleiding is goed. De studenten van alle programma's ervaren dat de werkdruk bij de docenten erg hoog is maar dat zij desondanks veel persoonlijke aandacht hebben voor de studenten.

De brede masteropleiding

Sinds het collegejaar 2012-2013 zijn de beschreven masterprogramma's onder de brede masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen gepositioneerd. De studenten van de programma's van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen zijn hierover geïnformeerd. Zij gaven aan dat het brede label voorsnog alleen de titel van hun opleiding heeft veranderd. Van de docenten vernam de commissie dat er op korte termijn geen veranderingen plaatsvinden in de programma's naar aanleiding van de invoering van de brede masteropleiding. De docenten gaven hierbij aan dat zij wel met elkaar in gesprek zijn over een toekomstige samenwerking waarbij de programma's worden geïntegreerd tot een opleiding waarbinnen de verschillende programma's duidelijk herkenbaar blijven en er respect is voor de eigenheid daarvan.

Het management van de opleiding gaf aan dat het de huidige programma's in de brede masteropleiding graag wil behouden en profileren. Het management is wel van mening dat er op termijn gekeken moet worden hoe om te gaan met de gedeelde eindkwalificaties en hoe vakken zo opgezet kunnen worden dat deze in meerdere programma's dienst kunnen doen, zodat er op de langere termijn meer eenheid gecreëerd kan worden.

De commissie heeft geconstateerd dat de brede masteropleiding voorsnog enkel administratief vorm heeft gekregen. Er is door het management nog geen beslissing genomen over hoe een verdere uitwerking zou kunnen plaatsvinden. De commissie waardeert de

proactieve houding van de docenten die duidelijk blijkt geven van het willen aangaan van de dialoog over meer samenwerking.

Realisatie eindkwalificaties in de masterprogramma's

In de kritische reflectie zijn de eindkwalificaties omschreven en is een matrix opgenomen waarin de beoogde eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de onderwijsmodules (vakken) van de opleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Het invullen van de matrix geeft docenten een houvast bij het opstellen van leerdoelen, de opbouw van vakken en de toetsing. De matrix is onderdeel van het toetsplan. De commissie heeft de matrix bestudeerd en besproken met de docenten.

De commissie constateert na bestudering van het curriculum en de gesprekken met docenten en studenten dat er geen aparte vakken worden aangeboden op het gebied van technische kunstgeschiedenis zoals materiaalkunde. De docenten gaven aan dat deze vakken inderdaad niet meer apart worden aangeboden maar dat de kennis en kunde hierover is geïntegreerd in verschillende vakken. De commissie stelt vast dat in de opleiding niet meer expliciet aandacht wordt besteed aan de technische kant van kunstgeschiedenis.

De commissie is na bestudering van de programma's en de matrices en de gesprekken met docenten en studenten ervan overtuigd dat het curricula van de verschillende programma's voldoende elementen bevatten die er voor zorgen dat studenten adequaat worden opgeleid. Tegelijkertijd constateert de commissie dat niet alle beoogde eindkwalificaties kunnen worden bereikt. Zoals reeds gesteld in standaard 1 zijn deze eindkwalificaties naar de mening van de commissie ambitieus geformuleerd en adviseert de commissie de beoogde eindkwalificaties te heroverwegen en herformuleren zodat deze realistisch en haalbaar zijn in een eenjarig mastercurriculum.

2.2 Didactisch concept

De commissie is nagegaan in hoeverre er sprake is van een passend didactisch concept dat vertaald is naar adequate werkvormen en dat op een passende wijze wordt ingezet, zoals dat van een opleiding in het domein Kunst en Cultuur verwacht mag worden.

De Faculteit der Letteren hanteert, volgens de kritische reflectie, een output- of studentgeoriënteerde benadering van het onderwijs. Dit houdt in dat de opleidingen als belangrijkste doel hebben de studenten zo goed en efficiënt mogelijk voor te bereiden op een rol in de maatschappij die past bij de genoten opleiding. De studentgeoriënteerde benadering veronderstelt dat de doceer-, leer- en toetsmethoden die worden gebruikt, activerend zijn. Hierbij wordt in het leerproces een grote verantwoordelijkheid gelegd bij de student en wordt een verscheidenheid aan werkvormen ingezet die er op gericht zijn dat de student zichzelf ontwikkelt, daarbij gesteund en geïnspireerd door de wetenschappelijke staf.

Het viel de commissie voorafgaand aan de visitatie op dat er relatief veel tijd is gepland voor zelfstudie en dat er weinig contacturen zijn in de drie opleidingen. De commissie is van mening dat het doorgeven van kennis, het zien van de manier waarop wetenschappers werken en denken en het geconfronteerd worden met de kennis en ervaring van de docenten belangrijk blijven voor het verwerven van een academische benadering en om een vakgebied te leren kennen. Zij acht het hoorcollege hiervoor een goede werkvorm, die niet in tegenstelling staat tot het bevorderen van de zelfwerkzaamheid van de studenten. De relatief beperkt aantal contacturen wordt gecompenseerd door de korte lijnen en vele directe, informele contacten tussen docenten en studenten. Zo zijn er spreekuren met docenten ingepland en is er veel interactie tijdens de colleges. In de bacheloropleidingen volgen de

studenten in principe zes uur hoorcollege en zes uur werkcollege per week. In de werkcolleges wordt volgens de studenten veel gewerkt aan de hand van stellingen waardoor de gewenste interactie ontstaat. In de masteropleiding zijn minder contacturen geprogrammeerd. Met name in het programma Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis zijn er weinig contacturen. De commissie is van mening dat dit door het geringe aantal docenten en studenten niet anders mogelijk is maar wil benadrukken dat een onevenwichtig aandeel aan zelfstudie in de programma's onwenselijk is.

Onderwijs van schriftelijke en mondelinge vaardigheden is vervlochten in de vakken. De commissie heeft een aantal papers van studenten bestudeerd inclusief de feedback van de docenten en is van mening dat deze geschreven feedback van de docenten adequaat en van goede kwaliteit is. Deze feedback ondersteunt de studenten in de ontwikkeling van hun schriftelijke vaardigheden en wordt door de studenten zeer gewaardeerd.

De commissie waardeert de betrokkenheid van de docenten bij de ontwikkeling van de studenten. Zij meent dat de studenten voldoende betrokken worden bij het academische milieu. Dit acht zij essentieel voor de ontwikkeling van de noodzakelijke kennis en vaardigheden.

De commissie heeft geconstateerd dat de studentgeoriënteerde onderwijsfilosofie wordt gehanteerd in het totale onderwijs: zowel de doceer-, als de leer- als de toetsmethoden sluiten aan bij de principes van het studentgeoriënteerde model. De commissie is van mening dat de koppeling tussen opleidingen en een rol in de maatschappij voldoende wordt gelegd tijdens de opleidingen en dan met name in de stages.

Iedere opleiding stelt een Raad van Advies in die als doel heeft de contacten met het beroepenveld te versterken. De Raden van Advies zijn onlangs ingesteld en functioneren nog niet als zodanig. De commissie is enthousiast over de mogelijkheden die de Raden van Advies bieden.

2.3 Instroom en studeerbaarheid

De kwantitatieve gegevens over de instroom, studielast en rendementen van de opleidingen zijn opgenomen in bijlage 5.

2.3.1 Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Instroom

De instroom in de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis neemt af. De cohorten van 2008 en 2009 waren rond de 45 studenten. In 2010 stroomden 34 studenten in en in 2011 zijn slechts 25 studenten ingestroomd.

Het management van de opleiding gaf aan zich zorgen te maken over deze afname van de instroom en zal zich inzetten om een opleiding Kunstgeschiedenis in Groningen te behouden.

Studeerbaarheid

De studenten en afgestudeerden gaven aan dat het programma van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis studeerbaar is binnen de gestelde tijd van drie jaar. Zij worden voldoende uitgedaagd: de docenten zijn kritisch en de opdrachten en toetsen die de studenten krijgen zijn van een adequaat niveau. Er zijn geen struikelvakken gerapporteerd.

Rendement

Het rendement van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis is laag. Gemiddeld 20% van de studenten heeft na drie jaar studie de bacheloropleiding voltooid en gemiddeld 37% heeft de bacheloropleiding na vier jaar voltooid. De kritische reflectie geeft aan dat het recent ingevoerde bindend studieadvies een verbetering laat zien in de rendementscijfers. Dit is echter nog niet zichtbaar in de cijfers die de commissie heeft bestudeerd.

Het management en de docenten erkenden in de gesprekken met de commissie dat het rendement van de opleiding laag is. Zij gaven aan dit vooralsnog niet zorgwekkend te vinden. Er zijn diverse redenen aan te geven waarom studenten hun studie niet binnen de gestelde tijd afronden. Voorbeelden die zijn aangegeven door het management en de docenten zijn: bijbanen om studie te financieren en beperkte druk vanuit de universiteit op studenten om de studie af te ronden binnen de nominale studieduur. Het management gaf aan dat het ingevoerde bindend studieadvies en de harde knip tussen bachelor- en masteropleiding de rendementen zullen verbeteren.

De commissie constateert dat het rendement van de opleiding onvoldoende is en dat er meer urgentie bij het management van de opleiding gevoeld mag worden om dit rendement te verhogen.

2.3.2 Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Instroom

De instroom van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media is na een piekinstroom in 2009 met 142 studenten, de laatste twee jaren aan het afnemen: in 2010 100 studenten en in 2011 67 studenten. Ten opzichte van 2009 is dat een afname van 50%. De uitval van de opleiding na het eerste en tweede jaar is hoog. Gemiddeld 32% van de studenten valt uit na het eerste jaar.

De studieadviseur van de opleiding Kunsten, Cultuur en Media gaf aan dat de uitval met name wordt veroorzaakt door de breedte van de opleiding. De brede opleiding trekt veel studenten die minder gericht hebben nagedacht over het programma en de inhoud van de opleiding. De naam van de opleiding is hierbij ook een knelpunt. De term Media trekt studenten aan die andere verwachtingen hebben van de opleiding.

Studeerbaarheid

De studenten gaven aan dat de opleiding studeerbaar is binnen de gestelde tijd van drie jaar maar dat de studielast in vergelijking met andere studies door hen als hoog wordt ervaren. Zij krijgen bij de vakken veel opdrachten met deadlines, hebben aanwezigheidsverplichtingen en zijn naar hun eigen mening veel actiever met de leerstof bezig dan collega-studenten van andere opleidingen. De studenten gaven aan gemiddeld 35 uur te studeren, inclusief hoor- en werkcolleges.

Rendement

Volgens de kritische reflectie is het rendement van de opleiding Kunsten, Cultuur en Media iets verbeterd sinds de vorige visitatie en ligt deze rond het gemiddelde van de letterenstudies in Groningen. Gemiddeld 19% van de studenten hebben na drie jaar hun bacheloropleiding afgerond. Na vier jaar hebben gemiddeld 47% van de studenten hun opleiding afgerond.

Het management en de docenten erkenden in de gesprekken met de commissie dat het rendement van de opleiding nog steeds laag is. Er zijn, volgens hen, diverse redenen aan te geven waarom studenten hun studie niet binnen de gestelde tijd afronden. Zij gaven hierbij

dezelfde voorbeelden aan als bij de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis namelijk de geringe druk vanuit de universiteit, bijbanen en andere interesses naast de opleiding. Het management gaf aan te verwachten dat de initiatieven van de universiteit zoals het bindend studieadvies en de harde knip tussen bachelor- en masteropleiding het rendement zal verbeteren.

De commissie is van mening dat het rendement van de opleiding onvoldoende is en dat het management van de opleiding meer urgentie zou mogen voelen om dit rendement te verhogen.

2.3.3 Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Instroom

In het programma Kunsten, Cultuur en Media is de instroom gemiddeld 35 studenten per cohort met een uitschieter in de hoogte van 56 studenten in 2007 en een uitschieter in de diepte van 22 studenten in 2008.

In de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis is de instroom redelijk stabiel: rond de 20 studenten per cohort. Ook hier is in cohort 2008 een uitschieter in de diepte met slechts zes studenten.

De masterstudenten van het programma Kunsten, Cultuur en Media gaven aan dat er studenten zijn die na de bacheloropleiding niet doorstromen naar het masterprogramma en er voor kiezen een andere masteropleiding te volgen of dezelfde masteropleiding te volgen maar dan in de randstad of in Antwerpen. De masterstudenten Kunstgeschiedenis gaven in het gesprek met de commissie aan dat de kunstgeschiedenisstudenten over het algemeen doorstromen naar de masteropleiding in Groningen met dezelfde specialisatie als in de bacheloropleiding. Bij het programma Landschapsgeschiedenis komt juist instroom van andere opleidingen naar het programma in Groningen.

Studeerbaarheid

De afgestudeerden van de verschillende programma's van de opleiding gaven aan bijzonder positief te zijn over de door hen genoten opleiding en het programma. Ze waarden met name de koppeling tussen theorie en praktijk en de stages die zij hebben gedaan tijdens de opleiding.

De afgestudeerden gaven aan dat de masteropleiding zwaarder is dan de bacheloropleiding. Zij hadden het gevoel in de masteropleiding harder te moeten werken, met name tijdens het eerste semester van de opleiding. Volgens hen is het voordeel van de masteropleiding dat de groepen heel klein zijn. De docenten stimuleerden hen zoveel mogelijk kennis en vaardigheden op te doen tijdens de opleiding.

In de masteropleiding is de combinatie van de stage en het schrijven van de scriptie een struikelblok. Vaak duurt de stage langer dan de tijd die hiervoor in het curriculum gepland is waardoor het schrijven van de scriptie ook uitloopt. Tijdens de gesprekken met studieadviseurs en studenten heeft de commissie geconstateerd dat de opleiding hier een aantal maatregelen heeft genomen. Ten eerste is het curriculum aangepast en wordt in het eerste semester van het masterjaar al voorbereidend werk gedaan voor de scriptie. Daarnaast worden met name de studenten van Kunsten, Cultuur en Media door hun docenten gestimuleerd hun stage niet te laten uitlopen.

De studenten gaven aan dat het niet behalen van de masteropleiding binnen een jaar veroorzaakt wordt door diverse redenen. Zij noemden hierbij voorbeelden zoals: het uitlopen

van de stage die bijzonder interessant was, persoonlijke omstandigheden of het niet kunnen volgen van een vak met verplichte aanwezigheid wegens de stage. De studenten gaven aan dat veel studenten er voor kiezen langer stage te lopen zodat zij daarmee meer ervaring op doen en daardoor meer kans hebben op een functie op de arbeidsmarkt.

Rendement

De rendementen van alle programma's in de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen zijn bijzonder laag. De redenen hiervan die zijn genoemd door management, docenten, studieadviseurs en studenten zijn divers en liggen, volgens hen, met name op het persoonlijke gebied van de individuele student en buiten de invloedssfeer van de opleidingen.

De commissie is van mening dat het management, de docenten en de studenten over het algemeen weinig kritisch zijn op de rendementen die behaald worden. De commissie constateert daarnaast dat er vele redenen genoemd kunnen worden waardoor de rendementen laag zijn maar dat de opleidingen deze redenen voornamelijk buiten de invloedssfeer van de opleiding zien. De commissie is van mening dat de opleidingen zich meer kunnen inspannen om de rendementen van de opleidingen te verhogen dan nu het geval is.

2.4 Personeel

De commissie heeft de kwaliteit en kwantiteit van het personeel bestudeerd.

2.4.1 Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

De bacheloropleiding Kunstgeschiedenis is een opleiding met een breed kennisveld die wordt geconfronteerd met een afname in de studentenaantallen en een veroudering van het docentencorps. Een voorbeeld hiervan is het, wegens emeritaat, wegvallen van de hoogleraar Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis. Deze hoogleraar is niet vervangen waardoor de kennis van dit vakgebied binnen het huidige docentencorps minder breed aanwezig is. De docenten gaven aan deze leemte op te vullen door de invoering van het nieuwe programma Landschapsgeschiedenis. De commissie waardeert deze toevoeging maar maakt zich zorgen over het wegvallen van meer essentiële kennis in de nabije toekomst.

De docenten van de opleiding Kunstgeschiedenis herkenden de analyse van de commissie dat de omvang en de competenties van de medewerkers maar net volstaan om de opleiding en het kennisgebied te dragen. De opleiding wil graag breed opleiden en heeft hiervoor de competenties nodig maar merkt dat door de verminderde instroom het moeilijk wordt om de competenties te behouden, laat staan uit te bouwen. De docenten gaven wel aan dat er een vacature is voor een hoogleraar Moderne kunst die binnenkort ingevuld wordt.

De docenten van de opleiding zitten op het moment van de visitatie in het proces van de beoordelingsprocedure van de BKO, hebben deze reeds behaald of hebben een eerstegraads lesbevoegdheid. De docenten in het proces van de beoordelingsprocedure hebben allemaal een zelfevaluatie geschreven en een dossier aangeleverd met door hen ontwikkeld lesmateriaal bij de facultaire BKO-commissie. Dit dossier is aangevuld met evaluaties van studenten, leidinggevende en/of collega-docenten. De facultaire BKO-commissie beoordeelt deze dossiers en certificeert de docenten. De commissie heeft er alle vertrouwen in dat de docenten van de opleiding op korte termijn zijn gecertificeerd.

In de kritische reflectie en tijdens de gesprekken met de commissie gaven de docenten aan dat de werkdruk als zeer hoog wordt ervaren. De docenten gaven diverse redenen voor de hoge werkdruk. Zo kosten enkele werkzaamheden meer tijd dan berekend. Een voorbeeld hiervan

is de begeleiding van een bachelorscriptie. Dit kost aanzienlijk meer uren dan dat hiervoor door de faculteit wordt berekend. Daarnaast investeren docenten veel tijd in de individuele begeleiding en ondersteuning van studenten. Ten slotte is de toenemende mate van bureaucratie binnen de faculteit verantwoordelijk voor de verhoging van de werkdruk. De docenten gaven aan veel tijd te besteden aan zaken zoals het op orde van maken van hun dossier voor de BKO certificering maar ook het verantwoorden van hun werkzaamheden.

De docenten gaven aan in het gesprek met de commissie dat de korte lijnen en de collegialiteit binnen het team van docenten bijzonder groot is en dat zij er met elkaar voor zorgen dat het uitvoeren van de onderwijstaken eerlijk verdeeld wordt binnen het team.

2.4.2 Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

In de kritische reflectie is beschreven dat de wetenschappelijke staf van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media bestaat uit twee hoogleraren, een Universitair hoofddocent met tenure track, twaalf Universitaire docenten, een docent-promovendus en drie docenten. Veel docenten van de opleiding, te weten 80%, zijn onderdeel van het proces van de beoordelingsprocedure van de BKO. Van hen beschikt 30% over een eerstegraads lesbevoegdheid. Ten behoeve van het behalen van het BKO-certificaat hebben de docenten een zelfevaluatie geschreven en een dossier aangeleverd met door hen ontwikkeld lesmateriaal. Dit dossier is aangevuld met evaluaties van studenten, leidinggevende en/of collega-docenten. De facultaire BKO-commissie beoordeelt deze dossiers en certificeert de docenten. De commissie heeft er alle vertrouwen in dat de docenten van de opleiding op korte termijn zijn gecertificeerd.

In de kritische reflectie is beschreven dat uit de personeelsenquête blijkt dat de docenten de werkdruk als hoog ervaren. Tijdens de gesprekken met de commissie beaamden de docenten dit maar zij gaven hierbij direct aan dat er veel overleg is tussen de docenten en dat zij de ervaren werkdruk met elkaar delen. Er is volgens de docenten een grote teamgeest tussen de staf van de opleiding en dat helpt bij het aankunnen van de werkdruk. De docenten geven aan dat de lijnen kort zijn zodat er snel ingespeeld kan worden op veranderingen.

2.4.3 Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

De kritische reflectie beschrijft dat de wetenschappelijke staf van het programma Kunsten, Cultuur en Media bestaat uit twee hoogleraren, een Universitair hoofddocent met tenure track, twaalf Universitaire docenten, een docent-promovendus en drie docenten. Voor de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis bestaat de staf uit drie hoogleraren, vier universitair docenten, een universitaire hoofddocent en een vacature voor een hoogleraar Moderne kunst en cultuurgeschiedenis. De vacature zal binnenkort worden ingevuld.

Het onderwijs in de masteropleiding wordt volgens de kritische reflectie in beginsel verzorgd door docenten die zijn gepromoveerd. In uitzonderingsgevallen superviseert een gepromoveerde docent een niet-gepromoveerde collega en draagt hij of zij de verantwoordelijkheid voor het college. De docenten van alle programma's gaven aan in het gesprek met de commissie dat de werkdruk in de masteropleiding al jaren oploopt. Omdat er steeds minder contacturen worden aangeboden, neemt de vraag naar individuele begeleiding toe. Ook de administratieve en bestuurlijke werkzaamheden worden omvangrijker en kosten meer tijd. De docenten gaven aan dat de faculteit deze problematiek erkent en ook tracht hier wat aan te doen door het voorbereiden van en ondersteunen bij de noodzakelijke administratieve en bestuurlijke werkzaamheden.

Ondanks de werkdruk benadrukten de docenten dat het werken in de masteropleiding veel toegevoegde waarde biedt door het enthousiasme van de studenten en omdat de begeleiding ook het eigen onderzoek kan ondersteunen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in de bacheloropleidingen en de masteropleiding wordt verzorgd door zeer betrokken en gemotiveerde docenten. De commissie heeft kennis genomen van een overzicht van het ingezette personeel en heeft gezien dat onderzoekers actief zijn in de opleidingen. De commissie is onder de indruk van het enthousiasme en de toewijding van de docenten die zij heeft gesproken.

De commissie constateert dat de werkdruk hoog is door zowel een gering aantal uren voor het uitvoeren van onderwijstaken als steeds groter wordende administratieve en bestuurlijke druk. De commissie erkent dat deze administratieve en bestuurlijke taken veelal voortvloeien uit de wensen van het landelijk politieke, universitaire en facultaire niveau, maar waarschuwt ervoor dat dit de werksfeer en de verhoudingen tussen de faculteit en de opleidingen negatief kan beïnvloeden.

2.5 Opleidingsspecifieke voorzieningen

Studieadviseurs

De studieadviseurs van de opleidingen zijn vakinhoudelijk georganiseerd. Er zijn twee studieadviseurs voor de studenten van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media en het programma Kunsten, Cultuur en Media van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. En er is een studieadviseur voor de studenten van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis en de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis van de masteropleiding.

De studieadviseurs van Kunsten, Cultuur en Media gaven aan dat er geen grote knelpunten zijn in de opleidingen. Het grootste knelpunt is de uitval in het propedeuse jaar van de bacheloropleiding. Deze wordt veroorzaakt doordat het een brede opleiding is die veel studenten aantrekt met brede interesses en met andere verwachtingen van het programma van de opleiding. De studieadviseurs besteden naast voorlichting hun tijd vooral aan studenten die studievertraging oplopen. De studieadviseur bespreekt samen met de student de reden van vertraging en er wordt een traject afgesproken. De studieadviseurs gaven aan deze studenten langere tijd te blijven volgen in hun opleiding en indien nodig op te roepen voor een gesprek.

De studieadviseur van Kunstgeschiedenis en de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis van de masteropleiding gaf aan de studenten te ondersteunen bij het kiezen van de minoren in het eerste jaar van de bacheloropleiding. De studieadviseur gaf in het gesprek met de commissie aan dat het brede kennisveld van de opleiding bij sommige studenten leidt tot keuzestress. Op initiatief van de student kan daarom een afspraak ingepland worden om de mogelijkheden van de studenten te bespreken. Studenten met studievertraging worden (indien nodig) opgeroepen voor een gesprek.

De studenten worden naar het oordeel van de commissie adequaat ondersteund in zowel de bacheloropleidingen als de masteropleiding. De studenten met studievertraging worden actief uitgenodigd voor een gesprek met en begeleid door een van de studieadviseurs. De studieadviseurs spelen ook een rol bij het maken van keuzes in de brede opleidingen. De commissie is positief over de ondersteunende rol van de studieadviseurs.

Bibliotheek

De studenten hebben de mogelijkheid gebruik te maken van diverse bibliotheken. In de gesprekken met de commissie gaven de studenten en afgestudeerden aan dat zij veel studeren in een van de bibliotheken. De universiteit beschikt over een adequate catalogus waarin zij boeken kunnen opzoeken en reserveren. De studenten Kunstgeschiedenis gaven aan dat de universiteit beschikt over een goede collectie met onder andere handgeschreven materialen en mooie publicaties. De studenten hebben tevens toegang tot de kaarten van het Groninger archief.

Contacten met het werkveld

In de kritische reflectie is regelmatig aangegeven dat de wetenschappelijke staf van de bacheloropleidingen en de masteropleiding buiten de opleidingen actief zijn in het beroepenveld van de opleidingen. Zij nemen bijvoorbeeld deel aan debatten, evenementen, en hebben zitting in besturen van culturele organisaties op het aandachtsgebied van de onderwijsaanstelling. In meerdere gesprekken zijn de contacten met het werkveld besproken. De studenten gaven bijvoorbeeld aan te hopen op een baan via de contacten van de docenten en de adressen die de studenten zelf hebben opgedaan tijdens de stages. De commissie heeft in ieder geval geconstateerd dat de contacten van het werkveld voldoende sterk zijn om voor de studenten stageplaatsen te kunnen organiseren.

Studieverenigingen

De bachelor- en masterstudenten van Kunstgeschiedenis en onderliggende programma's hebben zich verenigd in de studievereniging Meander. Deze studievereniging heeft als doel de contacten tussen de studenten Kunstgeschiedenis binnen en buiten de studie te versterken. De studievereniging organiseert onder meer excursies waarbij soms ook docenten van de opleidingen zijn betrokken.

De bachelor- en masterstudenten van Kunsten, Cultuur en Media hebben zich verenigd in de studievereniging IK. Deze studievereniging heeft als doel de contacten tussen de studenten Kunsten, Cultuur en Media te versterken. De studievereniging organiseert onder meer (internationale) excursies.

2.6 Kwaliteitszorg

De commissie is nagegaan in hoeverre studenten en docenten betrokken zijn en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.

Evaluatie van het onderwijs

Voor het meten van de kwaliteit van het onderwijs is een evaluatieprocedure opgezet. Deze evaluatieprocedure is onderdeel van het integrale kwaliteitszorgsysteem van de Faculteit der Letteren.

Volgens de kritische reflectie worden voor het evalueren van colleges verschillende middelen gebruikt:

- Schriftelijke of mondelinge evaluatie aan het einde van de collegereeks aan de hand van de studiehandleiding en de daarin opgenomen beoogde eindkwalificaties;
- Schriftelijke evaluatie op basis van het facultaire online evaluatiesysteem ISEK-WWW;
- Bespreking van het verslag van de evaluatie van het vak en de inbreng van de leden in de opleidingscommissie.

Zoals beschreven in de kritische reflectie en bevestigd tijdens de gesprekken met de commissie blijken de evaluaties via het facultaire online evaluatiesysteem ISEK-WWW in de praktijk van zeer beperkte betekenis wegens de zeer lage respons. Daarom is recent overgegaan tot herinvoering van de schriftelijke evaluaties na afloop van de vakken.

De commissie heeft tijdens de visitatie gesproken met leden van de opleidingscommissie van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media en het programma Kunsten, Cultuur en Media van de masteropleiding, en de opleidingscommissie voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis en de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis van de masteropleiding.

Beide commissies gaven aan de uitvoering van het onderwijs te evalueren, zoals het curriculum, de studeerbaarheid, de wijze van toetsing en de invulling van onderwijs. De opleidingscommissies bespreken studentevaluaties en zij nemen eventueel actie bij geconstateerde problemen. Beide opleidingscommissies bestaan uit zes stafleden en zes studentleden. Zij gaven aan korte lijnen te hebben met de studenten. Voor de eerstejaars studenten zijn vertegenwoordigers aangesteld die de communicatie met de commissies onderhouden. De opleidingscommissies besteden veel tijd aan communicatie met studenten en docenten. Zij rapporteren aan het onderwijsinstituut en aan het afdelingsbestuur, of indien nodig aan het faculteitsbestuur.

Beide opleidingscommissies organiseren panelevaluaties. De panevaluatie wordt georganiseerd door de opleidingscommissie en alle studenten worden uitgenodigd. De opleidingscommissies zorgen er voor dat in ieder geval de jaarvertegenwoordigers aanwezig zijn en dat alle richtingen van de opleidingen zijn vertegenwoordigd. Tijdens de panelevaluaties worden het onderwijs, de toetsing en de aansluiting tussen de vakken besproken. De resultaten uit de panelevaluaties worden vergeleken met de resultaten van de digitale evaluaties en/of schriftelijke evaluaties. Vervolgens neemt de opleidingscommissie contact op met de betrokken docent(en) voor hoor en wederhoor. Indien nodig wordt een actieplan opgesteld en vinden veranderingen plaats.

De opleidingscommissie van Kunsten, Cultuur en Media organiseert na elk semester panelevaluaties. De opleidingscommissie van Kunstgeschiedenis organiseert deze minder structureel. De reden hiervoor is dat de lijnen binnen deze opleiding en de programma's tussen docenten en studenten en studenten onderling zeer kort zijn waardoor klachten vaak al bekend zijn en worden besproken.

Beide opleidingscommissies hebben het gevoel dat zij veel invloed hebben op het onderwijs. De lijnen tussen docenten onderling en tussen docenten en studenten zijn kort en er wordt geluisterd naar de problemen die worden aangekaart.

De studenten van beide bacheloropleidingen en de masteropleiding gaven aan dat de paneldiscussies naar hun mening adequaat functioneren en dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de mening van de studenten over de kwaliteit van het onderwijs.

De commissie stelt vast dat het kwaliteitssysteem zo is opgezet dat verbetermogelijkheden binnen de opleidingen worden gesignaleerd waarbij zowel docenten als studenten voldoende inspraak hebben. Gesignaleerde verbeterpunten worden adequaat doorgevoerd in het onderwijs.

Overwegingen

De commissie constateert dat er bij de opleidingen sprake is van een onderwijsleeromgeving waar onderwijs wordt gewaardeerd en belangrijk wordt gevonden door studenten en docenten. Studenten en afgestudeerden zijn positief over het geboden onderwijs en de docenten. De opleidingen beschikken over gemotiveerde, betrokken docenten die op de hoogte zijn van de curricula. De commissie is van oordeel dat de verantwoordelijken zicht hebben op de kwaliteit van het onderwijs en dat verbetermogelijkheden worden gesignaleerd en doorgevoerd.

De commissie constateert dat in de curricula van de opleidingen over het algemeen voldoende elementen aanwezig zijn die er voor zorgen dat de studenten adequaat worden opgeleid. Tegelijkertijd constateert de commissie dat voor de opleidingen geldt dat de beoogde eindkwalificaties niet door alle studenten kunnen worden behaald. De commissie is van mening dat dit komt doordat deze eindkwalificaties ambitieus zijn geformuleerd.

Voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis en het programma Kunstgeschiedenis van de masteropleiding stelt de commissie vast dat er in de curricula geen aparte vakken meer worden aangeboden op het gebied van de technische aspecten van het kunsthistorische onderzoek, anders dan in de leerdoelen van de opleiding wordt gesteld.

De commissie is van mening dat in het curriculum van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media onvoldoende structuur wordt geboden ten aanzien van de samenhang tussen de theoretische vakken en de kunstdisciplines en specialisaties. De commissie ziet daarnaast te weinig samenhang tussen de verschillende kunstdisciplines onderling en is van mening dat de docenten in deze vakken te zelfstandig kunnen bepalen in welke diepte en breedte er wordt onderwezen. Dit hangt samen met de algemene en weinig specifieke beschrijving van de beoogde eindkwalificaties. Het gebruik van de term 'Media' in de titel van de opleiding schept verwarring.

De commissie constateert dat de masteropleiding *Kunst- en Cultuurwetenschappen* bestaat uit vier programma's en dat de brede masteropleiding een administratief karakter heeft.

De commissie constateert dat de rendementen van de opleiding laag zijn. De commissie is van mening dat de opleidingen meer urgentie zouden moeten voelen om de rendementen van de opleidingen te verhogen en ervaart een weinig kritische houding ten aanzien van de rendementen.

De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs in de bacheloropleidingen en de masteropleiding wordt verzorgd door zeer betrokken en gemotiveerde docenten. De commissie constateert dat de werkdruk hoog is door zowel een gering aantal uren voor het uitvoeren van de onderwijstaken als steeds groter wordende administratieve en bestuurlijke druk.

De studenten worden adequaat ondersteund in zowel de bacheloropleidingen als de masteropleiding door docenten en studieadviseurs in het maken van keuzes en hun voortgang en ontwikkeling in de opleidingen.

De kwaliteitssystemen van de opleidingen zijn zodanig opgezet dat verbetermogelijkheden binnen de opleidingen worden gesignaleerd en uitgevoerd. Hierbij hebben zowel docenten als studenten voldoende inspraak.

Conclusie

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

In deze standaard worden de bevindingen ten aanzien van de toetsing weergegeven (3.1) en wordt vervolgens de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.2).

3.1 Toetsing

Toetsbeleid

Per opleiding wordt in overeenstemming met de Onderwijs- en Examenregeling (OER) een toetsplan opgesteld voor elke fase van de opleiding. In dit toetsplan staat:

- Een gestructureerd overzicht van de toetsvorm(en) en toetsmomenten per vak;
- De koppeling tussen de beoogde eindkwalificaties van de opleiding en het vak.

Het toetsplan wordt onder verantwoordelijkheid van het Afdelingsbestuur opgesteld en voor advies voorgelegd aan de opleidingscommissies en de examencommissies van de opleidingen.

Zowel de bacheloropleidingen als de masteropleiding hebben als uitgangspunt dat de eindkwalificaties per vak getoetst worden met een stijgende moeilijkheidsgraad en met behulp van verschillende toetsvormen.

In de studiehandleiding van de opleidingen is per vak aangegeven hoe er wordt getoetst en hoe het eindcijfer tot stand komt. Tevens is aangegeven wanneer de toetsing en hertentamens plaatsvinden en de data van eventuele deadlines van papers en verslagen.

De commissie heeft de OER, het toetsplan, de studiehandleiding en toetsen van meerdere vakken van de verschillende opleidingen bestudeerd. De commissie onderschrijft de uitgangspunten over toetsing van de opleidingen en heeft tijdens de visitatie kunnen vaststellen dat ook docenten en studenten hier positief tegenover staan. De commissie heeft vastgesteld dat de studiehandleiding voor alle vakken inclusief de stage en de scriptie adequate informatie geeft over toetsing en beoordeling.

Toetsvormen

De bacheloropleidingen en de masteropleiding hanteren volgens de kritische reflecties een mix van toetsvormen die in overeenstemming is met de eindkwalificaties die de studenten gedurende het curriculum dienen te ontwikkelen. Voorbeelden van toetsvormen zijn:

schriftelijke kennistoetsen, schriftelijke en mondelinge presentaties, schrijven van papers en praktijkopdrachten. De opleidingen werken met verschillende toetsvormen en passen deze gedifferentieerd toe zodat de toetsvorm past bij de eindkwalificaties van de studenten in de fase van hun opleiding.

De commissie heeft de studiehandleidingen bestudeerd en gesproken met studenten over de toetsing. De commissie constateert dat er gebruik wordt gemaakt van een goed afgestemde mix van toetsvormen. Per vak worden meerdere toetsvormen gehanteerd, variërend van toetsen, papers, werkstukken en presentaties. De commissie is van mening dat de verschillende toetsvormen in het algemeen adequaat worden ingezet bij het toetsen van het bereiken van de eindkwalificaties op het gebied van kennis en vaardigheden. Er vindt regelmatig toetsing plaats waardoor de student een goed beeld krijgt van het niveau en de ontwikkeling. Het inzien van toetsen en beoordelingen is een transparant proces met duidelijke richtlijnen.

Een onderdeel van de masteropleiding is de stage. De studenten gaven aan in het gesprek met de commissie dat zij zelf in overleg met de docenten een keuze van stage kunnen bepalen. De docenten geven aan wat de mogelijkheden zijn en hebben veel contacten in het werkveld. De studenten moeten zelf de contacten leggen. De criteria waaraan een stage moet voldoen, zijn vastgelegd in de studiehandleiding. De studenten gaven aan goed op de hoogte te zijn waarop zij worden beoordeeld in de stage, ook dit is duidelijk beschreven in de studiehandleiding. De stagebegeleider wordt hierover geïnformeerd en ontvangt documentatie over de invulling en beoordeling van de stage via de studenten. De beoordeling vindt plaats in het eindgesprek na afloop van de stage tussen docent, stagebegeleider en student.

Examencommissies

De examencommissies van de bacheloropleidingen Kunstgeschiedenis en Kunsten, Cultuur en Media en de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen zijn vakinhoudelijk georganiseerd. Er is een examencommissie Kunstgeschiedenis (voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis en de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis van de masteropleiding) en een examencommissie Kunst, Cultuur en Media (voor de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media en het programma Kunst, Cultuur en Media van de masteropleiding).

In de kritische reflectie is aangegeven dat de examencommissies de verantwoordelijkheid hebben voor het realiseren van de eindkwalificaties van de onderliggende opleidingen en programma's alsmede de toetsing van studieonderdelen.

In het gesprek met de commissie bleek dat beide examencommissies zich op dit moment bevinden in een proces van herstructurering waarbij de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de eindkwalificaties in de onderliggende opleidingen en programma's onderdeel wordt van de taakstelling. Tijdens het gesprek met de commissie gaven de leden van de examencommissies aan dat deze herstructurering vanaf nu zal plaatsvinden en dat het jaar 2012-2013 een overgangsjaar is. De examencommissies werken tot op dit moment, volgens eigen zeggen, vooral pragmatisch en informeel aan de handhaving van de regels van toetsen en de toepassing van de OER. Van beide examencommissies zijn geen notulen beschikbaar.

De leden van de examencommissie Kunstgeschiedenis gaven aan veel tijd te besteden aan individuele studentspecifieke zaken zoals het goedkeuren van vrijstellingen, toelating tot vakken, zij-instroom-programma's en keuzes van vakken buiten de opleiding. De

examencommissie moet goedkeuring geven voor deze aanpassingen die de student over het algemeen met de studieadviseur heeft voorbereid.

De examencommissie Kunsten, Cultuur en Media houdt zich voornamelijk bezig met verzoeken van studenten voor toelatingen voor colleges, doorstroming, zij-instrooming en de tentamenroostering. Deze verzoeken verschillen van grote zaken zoals het vormgeven en goedkeuren van een zij-instroom-programma tot kleine administratieve zaken zoals het goedkeuren van een vrijstelling.

De commissie constateert dat beide examencommissies nog niet functioneren volgens de huidige wetgeving. De herstructurering van de examencommissie moet op het moment van de visitatie nog plaatsvinden. Wel vindt de commissie, gezien de wijziging van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) begin 2011, dat de opleidingen laat begonnen zijn met de invoering ervan. De commissie adviseert de nieuwe examencommissies de besluitvorming goed vast te leggen in notulen zodat er transparantie ontstaat over de besluiten en de onderliggende argumentatie.

3.2 Gerealiseerde eindkwalificaties

3.2.1 Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

De commissie is nagegaan of de studenten van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis de beoogde eindkwalificaties realiseren. Om het gerealiseerde eindniveau van de studenten te bepalen, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie tezamen vijftien scripties bestudeerd.

De commissie stelt vast dat de richtlijnen van de scripties goed zijn beschreven in de studiehandleiding. De student weet vooraf wat de eisen zijn en volgens welke criteria er wordt beoordeeld. De commissie is onder de indruk van de schriftelijke feedback die wordt gegeven door de docenten: deze geven duidelijk aan wat het niveau en de ontwikkeling van de student is.

De studenten van de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis voeren in de bachelorscriptie een literatuuranalyse uit. De commissie stelt vast dat het niveau van de scripties goed is en voldoet aan de eisen waaraan een bachelorstudent moet voldoen. De scripties voldoen aan de academische eis van controleerbaarheid, hebben een heldere probleemstelling en uitwerking in onderzoeksvragen, duidelijke structuur en een conclusie die aansluit bij de bevindingen.

De beoordelingen van de commissie kwamen in grote mate overeen met de beoordelingen van de facultaire begeleiders. De commissie is door de scripties ervan overtuigd geraakt dat de studenten een degelijke academische opleiding genieten.

De commissie wil hierbij opmerken dat zij van mening is dat de bestudeerde scripties niet volledig voldoen aan de eindkwalificaties zoals de opleiding deze heeft weergegeven in de kritische zelfreflectie. De commissie is van mening dat de oorzaak hiervan ligt in de zeer ambitieus geformuleerde eindkwalificaties die niet voor alle studenten haalbaar zijn binnen de duur van de opleiding.

De aansluiting met de beroepspraktijk is voor de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis minder relevant. Het doel is dat de studenten worden voorbereid op een doorstroming naar de masteropleiding. De commissie is van mening dat de studenten gedegen zijn opgeleid om door te stromen naar een masteropleiding Kunstgeschiedenis. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de studenten een adequate academische opleiding hebben genoten waardoor

zij inzetbaar zijn op diverse taken en functies in de praktijk. De docenten hebben volgens de commissie voldoende aansluiting met de beroepspraktijk en een relevant netwerk.

De studenten gaven aan door de docenten gestimuleerd te worden door te stromen in de masteropleiding. De studenten gaven aan na de bacheloropleiding een goede brede basis te hebben met veel kennis over kunst en algemene vaardigheden zoals schrijven en presenteren. De inhoudelijke specialisatie volgt in de masteropleiding.

3.2.2 Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

De commissie is nagegaan of de studenten van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media de beoogde eindkwalificaties realiseren. Om het gerealiseerde eindniveau van de studenten te bepalen, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie tezamen zestien scripties bestudeerd.

De commissie stelt vast dat de richtlijnen van de scripties goed zijn omschreven in de studiehandleiding. De student weet vooraf wat de eisen zijn en volgens welke criteria er wordt beoordeeld. De commissie is onder de indruk van de schriftelijke feedback die wordt gegeven door de docenten: deze geven duidelijk aan wat het niveau en de ontwikkeling van de student is.

De studenten van de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media voeren in de scriptie een literatuuranalyse uit. De commissie stelt vast dat het niveau van de scripties goed is en voldoet aan de eisen waaraan een bachelorstudent moet voldoen. Hieruit blijkt dat het merendeel van de studenten kan omgaan met het brede palet aan kunstdisciplines, theoretische benaderingen en specialisaties, ook wanneer de samenhang tussen deze onderdelen minder duidelijk lijkt. De scripties voldoen aan de academische eis van controleerbaarheid, hebben een heldere probleemstelling en uitwerking in onderzoeksvragen, duidelijke structuur en een conclusie die aansluit bij de bevindingen.

De beoordelingen van de scripties zijn volgens de commissie adequaat. De beoordelingen van de commissie kwamen in grote mate overeen met de beoordelingen van de facultaire begeleiders. De commissie is door de scripties ervan overtuigd geraakt dat de studenten een degelijke academische opleiding genieten.

Voor de beoordeling van de scripties volgen de docenten een vastgesteld protocol, waarin vier criteria centraal staan: inhoud, methoden en technieken, presentatie en totaalbeeld. De bachelorscriptie wordt beoordeeld door één docent. De verdeling van de scripties over de docenten gaat op basis van specialisatie en aanstellingsnormen. De commissie adviseert de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media nogmaals te kijken naar de beoordeling van de scripties. De commissie is van mening dat één beoordelaar onvoldoende passend is voor het gewicht dat de opleiding toekent aan de scriptie. De opleiding zou hierbij kunnen denken aan een tweede beoordelaar maar ook het mondeling laten presenteren voor publiek zou een mogelijkheid kunnen zijn.

De commissie wil evenals bij de bacheloropleiding Kunstgeschiedenis opmerken dat zij van mening is dat de bestudeerde scripties niet voldoen aan de eindkwalificaties zoals de opleiding deze heeft weergegeven in de kritische zelfreflectie. De commissie is van mening dat de oorzaak hiervan ligt in de zeer ambitieus geformuleerde eindkwalificaties die niet voor alle studenten haalbaar zijn binnen de duur van de opleiding.

De aansluiting met de beroepspraktijk is voor de bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media volgens de kritische reflectie goed. Uit alumni-onderzoek, uitgevoerd door de opleiding in september 2010, blijkt dat de alumni zeer tevreden zijn over de kwaliteit van de opleiding en dat meer dan de helft van de respondenten direct werk vond. Voor de overige respondenten was de periode van werk zoeken gemiddeld minder dan vier maanden.

De commissie is van mening dat de studenten adequaat zijn opgeleid om door te stromen naar een masteropleiding Kunsten- en Cultuurwetenschappen. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de studenten een academische opleiding hebben genoten waardoor zij inzetbaar zijn op diverse taken en functies in de praktijk. De docenten hebben volgens de commissie voldoende aansluiting met de beroepspraktijk en een relevant netwerk.

3.2.3 Masteropleiding Kunsten- en Cultuurwetenschappen

De commissie is nagegaan of de studenten van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen de beoogde eindkwalificaties realiseren. Om het gerealiseerde niveau van de studenten te bepalen, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie tezamen vijftien scripties van het programma Kunsten, Cultuur en Media en vijftien scripties van de programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis bestudeerd.

De commissie is onder de indruk van het niveau van de scripties. De studenten voeren uitgebreid onderzoek uit. De literatuurstudie vindt adequaat plaats en de werkwijze wordt over het algemeen goed toegelicht. De commissie beoordeelt dat de studenten juiste conclusies trekken op grond van hun onderzoek en dat de controleerbaarheid hiervan hoog is. De schriftelijke vaardigheden van de studenten zijn goed. Elke scriptie voldoet aan de eis dat deze zowel een theoretische als een empirische component moet bevatten.

De commissie stelt vast dat het niveau van de scripties goed is en voldoet aan de eisen waaraan een masterstudent moet voldoen. De beoordelingen van de scripties zijn volgens de commissie adequaat. De beoordelingen van de commissie kwamen in grote mate overeen met de beoordelingen van de facultaire begeleiders. De commissie is door de scripties ervan overtuigd geraakt dat de studenten een degelijke academische opleiding genieten.

De commissie merkt hierbij op dat zij van mening is dat de bestudeerde scripties niet volledig voldoen aan de eindkwalificaties zoals de opleiding deze heeft weergegeven in de kritische zelfreflectie. De commissie is van mening dat de oorzaak hiervan ligt in de zeer ambitieus geformuleerde eindkwalificaties die niet voor alle studenten haalbaar zijn binnen de duur van de opleiding.

De masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen en de onderliggende programma's reflecteren in de kritische reflectie op verschillende manieren, op de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt. Hierbij beschrijven de opleidingen de contacten van de docenten met het beroepenveld, de netwerken van de docenten, lidmaatschappen van beoordelingscommissies en het alumni-onderzoek dat in september 2010 is uitgevoerd. Volgens de kritische reflectie vindt het merendeel van de masterafgestudeerden een baan in het brede kunsthistorische werkveld. De studenten gaven aan dat zij voor het vinden van een baan vertrouwen op het brede netwerk dat zij door de opleiding hebben en op het netwerk dat de docenten hebben.

De afgestudeerden gaven aan dat zij zeer positief terugkijken op hun studie. Zij waarderen de stage waarin de theorie en de praktijk worden gekoppeld. De afgestudeerden die met de

commissie spraken hadden allemaal een baan in de kunstsector gevonden of waren net afgestudeerd.

Overwegingen

De commissie concludeert dat er sprake is van een adequate frequentie van toetsing, waardoor de studenten gestimuleerd worden tot studeren en zicht hebben op hun voortgang. Door middel van een mix van toetsvormen wordt effectief getoetst of studenten de beoogde eindkwalificaties bereiken.

De commissie constateert dat de huidige examencommissies nog niet functioneren volgens de eisen van de huidige wetgeving. De herstructurering van de examencommissies is in gang gezet en zal plaatsvinden in het komende academische jaar. De commissie adviseert de nieuwe examencommissies de besluitvorming vast te leggen in notulen zodat hierover transparantie ontstaat.

Op basis van de beoordeling van de scripties van zowel de bachelorstudenten *Kunstgeschiedenis* en *Kunsten, Cultuur en Media* als de masterstudenten *Kunst- en Cultuurwetenschappen* heeft de commissie vastgesteld dat het niveau van de studenten overeenkomt met de eisen waaraan bachelor- en masterstudenten moeten voldoen. De scripties voldoen aan de academische eis van controleerbaarheid, hebben een heldere probleemstelling en uitwerking in onderzoeksvragen en een conclusie die aansluit bij de bevindingen. De commissie is door de scripties ervan overtuigd geraakt dat de studenten een degelijke academische bachelor- of masteropleiding hebben genoten. De beoordelingen van de scripties zijn adequaat: de beoordeling van de commissie kwam in grote mate overeen met de door de opleiding toegekende beoordelingen.

De commissie constateert dat ook de scripties van de bachelorstudenten *Kunsten, Cultuur en Media* voldoen aan de eisen die worden gesteld aan bachelorstudenten, ondanks de geringe structuur en samenhang in het brede kennisveld van de opleiding.

Echter, de scripties van sommige studenten van de opleidingen voldoen volgens de commissie onvoldoende aan de omschreven beoogde eindkwalificaties van de opleidingen. De reden is dat deze eindkwalificaties volgens de commissie ambitieus zijn omschreven en niet voor alle studenten haalbaar zijn in de tijdsduur van de studie.

Conclusie

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Kunstgeschiedenis* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen* als **voldoende**.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

---

Prof. dr. Bart Verschaffel is gewoon hoogleraar architectuurtheorie en architectuurkritiek aan de Universiteit Gent. Hij studeerde wijsbegeerte en mediëvistiek aan de Universiteit Leuven en promoveerde met een onderzoek in de geschiedtheorie. Hij publiceert op het gebied van de cultuurfilosofie, architectuurtheorie, en de esthetica, met als recente monografische publicaties: *Essais sur les genres en peinture: Nature morte, portrait, paysage* (2007), *Van Hermes en Hestia. Over Architectuur* (2010), *Een god is vele dieren. Essays over het werk van Jan Fabre 1988-2010* (2010), en *De zaak van de kunst. Over kennis, kritiek, en schoonheid* (2011). Hij is scenarist van een aantal kunstdocumentaires voor de BRTN over kunstenaars zoals Antoine Wiertz, Henri De Braekeleer, René Magritte, Thierry De Cordier e.a., en was curator van de tentoonstelling *Giambattista Piranesi* in het MSK Gent (2008-2009) en *bob Van Reeth, architect* in BOZAR Brussel (2013).

Prof. dr. Michael Astroh begon in 1972 zijn studie Filosofie en Germaanse en Romaanse talen aan de Universiteit van Bonn en zette die voort aan de École Normale Supérieure te Parijs. Vanaf 1974 schreef hij free-lance voor de Neue Zürcher Zeitung. In 1982 promoveerde hij aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte Leuven. Na enkele jaren te hebben gewerkt als onderzoeksmedewerker aan het Wolfson College te Oxford haalde hij zijn habilitatie aan de universiteit van Saarland en verkreeg hij een aanstelling als Heisenberg docent. Sinds 1995 bekleedt Michael Astroh een professoraat in de Filosofie aan de Ernst Moritz Arndt Universiteit van Greifswald (Duitsland). Zijn publicaties zijn enerzijds gewijd aan vragen aangaande literatuur, kunst, architectuur en muziek, anderzijds aan problemen der fenomenologie, taalfilosofie en de logica en haar geschiedenis.

Prof. dr. Geert Lernout is gewoon hoogleraar vergelijkende literatuurwetenschap aan de Universiteit Antwerpen. Hij studeerde in Antwerpen en Dublin en promoveerde in 1984 aan de Universiteit van Toronto op een onderzoek van de invloed van het werk van Friedrich Hölderlin en James Joyce in de Franse naoorlogse kritiek. Sinds 1985 werkt hij in Antwerpen waar hij het James Joyce Centrum leidt. Hij publiceerde artikelen en boeken in het Engels over James Joyce en Friedrich Hölderlin, over vergelijkende en genetische literatuurwetenschap en boeken in het Nederlands over J.S. Bachs Goldberg Variaties, de geschiedenis van het boek, over de bijbel en de manieren waarop de bijbel gelezen wordt en over de invloed van religie in de Verenigde Staten. Daarnaast recenseert hij voor Vlaamse kranten en is hij actief als publicist.

Prof. dr. Maximiliaan Martens is hoogleraar Geschiedenis van de Beeldende Kunsten aan de Universiteit Gent en voorzitter van de vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen. Daarnaast is hij lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen en Kunst van België, Klasse der Kunsten en directeur van het Ghent Interdisciplinary Centre for Art and Science. Hij behaalde zijn PhD Art History aan de University of California, Santa Barbara (1992) en een MA (licentie) in Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde aan de UGent (1983). Tussen 1992 en 2003 werkte hij als universitair hoofddocent Middeleeuwse Kunst aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zijn onderzoek is gericht op de Beeldende Kunsten van de Nederlanden, 14e-16e eeuw. De belangrijkste aandachtspunten in zijn onderzoeksgroep zijn kunst in stedelijke context en de interdisciplinaire studie van kunst en wetenschappen (beeldvormingstechnieken, beeldverwerking en wiskunde, analytische chemie, neurowetenschappen). Tussen 2012 en 2017 heeft hij de co-leiding over het wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van en naar aanleiding van de restauratie van het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck.

Dr. Boudien de Vries is universitair hoofddocent sociale en culturele geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Zij studeerde economische en sociale geschiedenis in Utrecht. Zij promoveerde in 1986 op een onderzoek naar de sociale structuur van Amsterdam in de negentiende eeuw. Tussen 1977 en 2001 was zijn werkzaam als universitair docent aan de Universiteit van Leiden. Zij publiceert artikelen op het gebied van de stadsgeschiedenis, het ontstaan van de civil society en de burgerlijke cultuur 1750-1920. Ook is zij geïnteresseerd in processen van cultuurtransfer en de rol van tijdschriften daarin. In 2011 verscheen haar monografie *Een stad vol lezers. Leescultuur in Haarlem 1850-1920*. Zij heeft een ruime ervaring in bestuurlijke gremia en wetenschappelijke redacties.

Nadeche Seugling BA studeerde Algemene Cultuurwetenschappen (BA) aan de Erasmus Universiteit van 2009 tot 2012. Haar scriptie betrof een kwantitatief onderzoek naar de arbeidsmotivatie van mensen in de culturele sector. Tijdens deze studie deed zij ruime ervaring op in de medezeggenschap (opleidingscommissie, faculteitsraad en universiteitsraad). Ook was, en is, zij actief bij studieverenigingen (Histartes, EUREOS) met het organiseren van activiteiten voor studenten. Vanuit een brede academische interesse studeert zij op dit moment Human Resource Management (Msc), ook aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hier verwacht zij in september 2013 cum laude af te studeren.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor een breed spectrum aan wetenschappelijke bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de landelijke heraccreditatieprocedure Geesteswetenschappen, specifiek het subcluster Kunst en Cultuur, worden beoordeeld.

Er is gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen. Het referentiekader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen en eindkwalificaties te formuleren en te onderbouwen dat aan de NVAO-criteria voor niveau (bachelor of master) en oriëntatie (wetenschappelijk onderwijs) wordt voldaan.

Bij de vormgeving van dit referentiekader is gebruik gemaakt van diverse referentiekaders, zoals die van de Quality Assurance Agency¹ uit Groot-Britannië. Verder is rekening gehouden met de Dublin-descriptoren en, voor zover mogelijk, het Tuning-project.² Ten slotte is gebruik gemaakt van het rapport Onderwijsvisitatie Kunst en Cultuur uit 2007.³ Het referentiekader is vastgesteld door de visitatiecommissie van het subcluster Kunst en Cultuur en wordt voor de bezoeken aan de opleidingen aangeboden.

Opleidingen op het gebied van Kunst en Cultuur gaan over de bestudering van een of meerdere culturele verschijningsvormen, zoals de wetenschappen, literatuur, beeldende kunst, design, architectuur, muziek, film, televisie, theater, vormgeving (nieuwe) media⁴, erfgoed (hedendaagse dan wel historische) maatschappelijke, politieke, religieuze, economische en technologische ontwikkelingen, en de relaties hiertussen. De bestudering van kunst en cultuur is vaak multi- of interdisciplinair van aard en geschiedt veelal vanuit vergelijkend perspectief. Zowel meer gebruikelijke disciplines en methodologieën van de geesteswetenschappen als de invloed van de internationale *cultural studies* beweging zijn duidelijk herkenbaar op dit grote terrein. In de programma's komen meerdere wetenschappelijke perspectieven aan bod, vaak in een multidisciplinair verband, soms ook binnen een meer interdisciplinaire setting: (kunst)historisch perspectief, esthetisch perspectief, filosofisch perspectief (vraagstukken van ethische, methodologische en wetenschapsfilosofische aard), maatschappijwetenschappelijk perspectief (vraagstukken van politieke, religieuze, juridische, economische en sociale aard) en organisatorisch perspectief (de productie, distributie en consumptie van de brede waaier van kunst- en cultuuruitingen, maar ook de conservering en ontsluiting daarvan).

Onder deze visitatie vallen de opleidingen met als primair aandachtspunt cultuur, al dan niet in relatie tot maatschappelijke vraagstukken (zoals Algemene Cultuurwetenschappen, Antieke Cultuur, Cultureel Erfgoed, Cultuurbeleid); opleidingen met kunst, architectuur of design als studieobject (zoals Kunstgeschiedenis, Kunstwetenschappen, Kunstbeleid en –management, Design Cultures); opleidingen gericht op één of meer specifieke media in relatie tot cultuur

---

¹ Subject benchmark statement Communication, media, film an cultural studies (2008); Subject benchmark statement History of art, architecture and design (2008); Subject benchmark statement Art and design (2008); Subject benchmark statement Music (2008), Subject benchmark statement Dance, drama and performance (2007), The Quality Assurance Agency for Higher Education

² A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes, Bilbao/Groningen/The Hague: Nuffic / TUNING Association, 2010

³ Onderwijsvisitatie Kunst en Cultuur, Utrecht: QANU, 2007

⁴ De aandacht voor (nieuwe) media in de opleidingen in het subcluster Kunst en Cultuur zal eerder vanuit een kunstzinnig perspectief zijn dan bij opleidingen op het terrein van mediastudies in het aparte mediastudiescluster.

(zoals Literatuurwetenschap, Film- en televisiewetenschap, Theaterwetenschap, Muziekwetenschap, Mediastudies); opleidingen gericht op religie en cultuur (zoals Religie in Samenleving en Cultuur en Theologie en Religiewetenschappen).

Dit spectrum is breed:

- sommige opleidingen strekken zich uit over de algemene gebieden van kunst en cultuur terwijl andere zich concentreren op een bepaalde praktijk zoals cultureel erfgoed, architectuur en design, wetenschap en technologie, film, muziek, journalistiek, theater, televisie;
- sommige opleidingen bevatten een significante historische component, terwijl andere eigentijdse ontwikkelingen benadrukken;
- de opleidingen besteden aandacht aan zeer diverse aspecten van kunst en cultuur, zoals management- en beleidstoepassingen, sociaal gebruik en/of symbolische, esthetische of affectieve betekenissen, praktische of technische aspecten;
- sommige opleidingen concentreren zich op culturele en esthetische systemen dan wel op specifieke media (bijvoorbeeld, drukmedia, film, televisie, radio, populaire muziek, nieuwe vormen en gebruiken van digitale communicatie, nieuwe esthetische vormen);
- sommige opleidingen onderzoeken vormen van materiële cultuur en dagelijkse culturele praktijken (bijvoorbeeld populaire culturele vormen en praktijken; religie; culturele instellingen zoals galerijen, musea en theaters diverse erfgoedinstellingen);
- sommige opleidingen concentreren zich hoofdzakelijk op professionele praktijken en hun bijbehorende creatieve, zakelijke, intellectuele en/of technische vaardigheden, terwijl andere geen rechtstreekse relatie bieden met de media of culturele praktijk.

Het referentiekader definieert welke eisen worden gesteld aan de doelstellingen van de opleidingen, met name aan de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties. Vervolgens gaat het referentiekader in op de domeinspecifieke eisen aan de inrichting en inhoud van het programma.

Doelstellingen, eindtermen/kwalificaties, programma van de opleidingen

Zoals eerder aangegeven is het spectrum aan opleidingen dat in de visitatie Kunst en Cultuur beoordeeld wordt, breed. Verschillende aspecten en disciplines komen, met wisselende accenten en al dan niet interdisciplinair aangeboden, in deze opleidingen aan de orde:

1. cultuurwetenschap / *cultural studies*
2. erfgoedstudies, archiefwetenschap en culturele informatiewetenschap
3. literatuurwetenschap
4. kunst-, architectuur- en designgeschiedenis
5. geschiedenis
6. filosofie
7. letterkunde
8. theater-, film- en/of televisiewetenschap, dramaturgie
9. mediastudies
10. muziekwetenschap
11. sociologie
12. psychologie
13. politicologie
14. wetenschap- & technologiestudies
15. museumstudies en *cultural economics*
16. religiewetenschap
17. wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden
18. algemene wetenschappelijke vorming

Opleidingen leggen verschillende accenten en hanteren bijpassende doelstellingen. Dit heeft implicaties voor de omschreven eindtermen/kwalificaties en het programma van de verschillende (categorieën van) opleidingen. De hieronder omschreven doelstellingen, eindtermen/kwalificaties en het programma moeten daarom in dit licht gelezen worden.

A. Doelstelling en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Kunst en Cultuur worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een initieel (bachelor), dan wel specialistischer (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn, van nut kunnen zijn. Eén van de doelen van de bacheloropleiding is de student niet alleen op een maatschappelijke loopbaan, maar ook op een verdere studieloopbaan (met als eerstvolgende niveau: master) voor te bereiden. Voor de masteropleiding geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij kan worden toegelaten tot een opleiding die voorbereidt op een promotie.⁵ Gezien de breedte van het opleidingsaanbod in het subcluster Kunst en Cultuur wordt in dit referentiekader niet verwezen naar een specifieke beroepsactiviteit (met uitzondering van de professionele masters, die theoretische en praktische elementen combineren in het kader van het streven naar beroepsvorming op academisch niveau), noch naar wat de samenleving in de eerste plaats mag en kan verwachten van bachelors en masters van deze opleidingen. Zo gesteld meent dit kader wel degelijk het wetenschappelijk niveau en de maatschappelijke relevantie van de betreffende opleidingen te kunnen beschrijven.

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Kunst en Cultuur beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

- a. kennis van en inzicht te bieden: in algemene wetenschappelijke theorievorming en methoden op het terrein van kunst en cultuur zoals in het voorgaande omschreven; in specifieke verdieping ten aanzien van het vakgebied en object van studie; in (actuele) vraagstukken en ontwikkelingen in het vakgebied en hiertoe een beargumenteerd standpunt kunnen bepalen;
- b. studenten zodanig te vormen dat zij zich in woord en geschrift op academisch niveau kunnen uitdrukken;
- c. dat studenten bekendheid opbouwen met enkele wezenlijke gebieden van (actueel) onderzoek in het object van studie; concepten en waarden op het gebied van studie kunnen hanteren en onderscheiden en debatten op dat gebied kunnen aangaan, inclusief het bewustzijn dat kennis beperkingen kent;
- d. de student vertrouwd te maken met de waarde van de wetenschappelijke benadering, van inzicht in theorie en methodologie, en van een optiek van relativiteit van interpretaties;
- e. een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de theorie en de verworven kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen, ook op bronnen voor het betreffende wetenschapsgebied;
- f. integratie van de verschillende disciplines bij multi- en interdisciplinaire opleidingen;
- g. een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis en inzicht, waarbij het accent verschuift van breedte in de bachelor naar diepte in de master;

---

⁵ De oprichting van researchmasters maakt het niet onmogelijk voor 'reguliere' masters een loopbaan in het academisch onderzoek te ambiëren. De masteropleidingen in het subcluster Kunst en Cultuur zullen, hoewel ook wat betreft nadruk op academische onderzoeksmethoden en -praktijken verschillende accenten worden gelegd, hun studenten doorgaans voldoende uitrusten om een wetenschappelijke loopbaan nadrukkelijk tot de opties te laten behoren.

- h. studenten bewust te maken van de disciplinaire en nationale grenzen die worden overschreden dan wel geslecht in de praktijk van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek alsook in de maatschappelijke praktijk.

De bacheloropleiding biedt een brede opleiding op een of meer wetenschapsgebieden op initieel academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied of programma. Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijken, hetgeen dan noodzakelijkerwijs gevolgen heeft voor de mate van diepgang.

B. Eindtermen en kwalificaties bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Kunst en Cultuur beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, verschillende accenten leggen.

Kennis

- Beheersing van de grondbeginselen van de kerndisciplines van de betreffende studie en een algemeen inzicht in de methodologie in de bestudeerde discipline(s);
- Kennis van en inzicht in de eigentijdse ontwikkelingen naargelang de aard van het studieobject en het opleidingsperspectief;
- Verdiepte kennis van een deelgebied van de betreffende studie;
- Kennis van wetenschapsfilosofische achtergronden van het wetenschappelijk onderzoek op het bestudeerde terrein;
- Kennis van inter- en/of multidisciplinaire werkwijzen;
- Kennis van de inbedding van het opleidingsveld in de maatschappelijke praktijk.

Vaardigheden

- Goede taalvaardigheid in de taal van de opleiding zowel qua lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren;
- In staat zijn om relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt verdedigen in de taal van de opleiding;
- Effectief gebruik kunnen maken van naslagwerken op het betreffende vakgebied en bronnen kunnen raadplegen;
- Effectief gebruik kunnen maken van moderne media ('mediawijdsheid');
- Beheersing van de gangbare onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende (sub)discipline(s), de meeste passief, sommige actief (gegevens verzamelen, interpreteren en analyseren);
- Gegevens en wetenschappelijke literatuur (historische, literatuur-, cultuur-, muziek-, televisie-, film-, theaterwetenschappelijk en/of van gekozen hulpdisciplines) op een initieel academisch niveau kunnen verzamelen, analyseren, vergelijken, kritisch toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag kunnen doen;
- In staat zijn tot zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren dan wel mogelijke vervolgopleidingen.

Academische vaardigheden en attitude

- In staat zijn zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten;
- Beschikken over de flexibiliteit om de in de opleiding opgedane kennis, inzichten en vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding;
- Zich bewust zijn van de internationale context waarin zijzelf, hun opleiding, en de potentiële arbeidsmarkt zijn gesitueerd en zijn in staat dit besef ten positieve in te zetten in hun opleiding en met betrekking tot hun loopbaan;
- In staat zijn tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid;
- Respect tonen voor (de mening van) anderen.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Uit de eindkwalificaties van de opleiding blijkt dat de opleiding een herkenbare plaats inneemt in de (internationale) maatschappelijke en wetenschappelijke praktijk en is afgestemd op de daartoe vereiste kennis, vaardigheden en attitude.

De bacheloropleidingen in het subcluster Kunst en Cultuur zijn vanuit beroepsperspectief bezien overwegend generalistische opleidingen⁶ die hun waarde in dit opzicht ontleen aan een brede academische vorming en vaardigheden zoals hierboven omschreven.

De opleiding kan aantonen dat zij de eindkwalificaties heeft afgestemd op de verwachtingen van het afnemend veld. Bachelorafgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een wetenschappelijke bacheloropleiding op het gebied van opleidingen die in de visitatie Kunst en Cultuur beoordeeld worden, vereist of dienstig is.

C. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat betreft kennis en vaardigheden voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing afhankelijk van de keuze voor een of meerdere specialismen in de masteropleiding.

Studenten die een master hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Kunst en Cultuur worden beoordeeld, dienen over de volgende kennis en vaardigheden te beschikken. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, verschillende accenten leggen. Dit geldt in het bijzonder voor de professionele masteropleidingen, die sterk betrokken zijn op de beroepsuitoefening.

Kennis

- Kennis van en het vermogen tot actieve deelname aan de wetenschappelijke activiteiten van de discipline dan wel op het multi- of interdisciplinaire terrein waarop de opleiding is gesitueerd, in het bijzonder op het gebied van de gevolgde specialisatie. Dit impliceert voldoende kennis en inzicht voor het zelfstandig opzetten en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek;
- Kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën, kernbegrippen en thema's, de onderzoeksmethoden en –technieken op het betreffende wetenschapsgebied;

---

⁶ Voor diverse opleidingen binnen het cluster Kunst en Cultuur kunnen de *Subject benchmark statements* van de Quality Assurance Agency for Higher Education leidend zijn bij het opstellen van de eindkwalificaties en doelstellingen, zoals voor opleidingen die duidelijk gericht zijn op *cultural studies*; kunst-, architectuur- en vormgevingsgeschiedenis; drama- en performancewetenschappen; muziekwetenschappen; kunst- en vormgevingwetenschappen.

- Kennis van de complexiteit en diversiteit van het vakgebied dan wel het multi- of interdisciplinaire terrein waarop de opleiding is gesitueerd en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen;
- Kennis van de inbedding van het opleidingsveld in de maatschappelijke praktijk.

Vaardigheden

- Het beschikken over technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige en wetenschappelijke wijze bronnen en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een wetenschappelijke wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothesen te formuleren en te toetsen;
- Het beschikken over mondelinge en schriftelijke vaardigheden om de in de opleiding opgedane kennis en de resultaten van (eigen) wetenschappelijk onderzoek op een heldere en boeiende wijze kenbaar te maken aan zowel vakgenoten als het bredere publiek en zo een bijdrage leveren aan relevante wetenschappelijke dan wel maatschappelijke debatten;
- Het effectief gebruik kunnen maken van moderne media ('mediawijsheid');
- Het in staat zijn de kennis van de verschillende in de opleiding bestudeerde domeinen te integreren;
- Het in staat zijn een eerste bijdrage te leveren aan en te participeren in het wetenschappelijk debat op het betreffende wetenschapsgebied.

Academische attitude

- Bereid en in staat zijn rekening te houden met sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten bij de oordeelsvorming over en analyse van complexe vraagstukken op het terrein van de opleiding;
- In staat zijn zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie, rekening houdend met hetgeen in voorgaand punt is opgemerkt;
- Bereid en in staat zijn tot reflectie op methodische, historische en ethisch-maatschappelijke aspecten van de betrokken wetenschap;
- Bereid en in staat zijn tot reflectie op morele vraagstukken, verband houdend met het eigen vakgebied;
- Studenten zijn zich bewust van de internationale context waarin zijzelf, hun opleiding, en de potentiële arbeidsmarkt zijn gesitueerd en zijn in staat dit besef ten positieve in te zetten in hun opleiding en met betrekking tot hun loopbaan;
- Studenten beschikken over de flexibiliteit om de in de opleiding opgedane kennis, inzichten en vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden en attitudeaspecten om zelfstandig academische beroepen of functies te kunnen vervullen (in een internationale context) waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of ontgonnen terrein te betreden en verantwoordelijkheid samengaan.

D. Inhoud/programma bacheloropleiding

In het programma van de bacheloropleiding kunnen afhankelijk van de aard van de opleiding één of meerdere domeinen (cultuurkunde, geschiedenis, literatuurwetenschap, wetenschap, technologie, samenleving, kunst, media) aan bod komen. In multi- of interdisciplinaire bachelors krijgt de integratie van disciplines aandacht. De student beschikt niet alleen over voldoende en actuele kennis van de bovengenoemde domeinen. De student verwerft de nodige basisvaardigheden om zelfstandig en kritisch met wetenschappelijke literatuur en met wetenschappelijk onderzoek om te gaan.

Tijdens de bacheloropleiding dienen studenten te worden ingewijd in het analyseren van teksten, in het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en in het schrijven en redigeren van wetenschappelijke teksten.

De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie.

In de bacheloropleiding wordt aandacht geschonken aan de (internationale) maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie of een alternatieve, in omvang en niveau hieraan gelijke, eindopdracht.

E. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in een of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende vakgebieden. In de multi- of interdisciplinaire opleidingen krijgt de integratie van de verschillende disciplines aandacht.

In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het gebied van het object van studie. De masteropleiding wordt afgesloten met een integratieve, afsluitende opdracht (zoals scriptie, stage of projectwerkstuk).

In de masteropleiding wordt bovendien aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Dublin descriptoren	Eindkwalificaties/Programma-leeruitkomsten De afgestudeerde kan bogen op aantoonba(a)r(e)
Kennis en inzicht	<p>K1. De bachelor beschikt over kennis van relevante kunsthistorische bibliotheekcollecties, bibliografisch materiaal en bestanden; kennis van en inzicht in algemene ICT-applicaties, als studiemiddel en als middel voor communicatie.</p> <p>K2. Hij beschikt over algemene kennis en inzicht met betrekking tot de belangrijkste ontwikkelingen in de beeldende kunst, architectuur en stedenbouw in de westerse wereld vanaf de klassieke oudheid tot en met het heden.</p> <p>K3. Hij beschikt over kennis van en inzicht in zowel de historische samenhang tussen beeldende kunst en architectuur en stedenbouw als hun historische specificiteit.</p> <p>K4. Hij beschikt over kennis van en inzicht in de belangrijkste moderne kunsthistorische visies en theorieën en kennis van en inzicht in de hoofdlijnen van geschiedenis van de discipline</p> <p>K5. Hij beschikt over kennis van en inzicht in de functies die kunstwerken, gebouwen en stedelijke omgevingen vervullen en hebben vervuld in de maatschappij.</p> <p>K6. Hij beschikt over uitvoerige kennis van en inzicht in twee van de drie deelgebieden OK, MHK en A&S.</p> <p>K7. Hij beschikt over kennis van en inzicht in de verschillende manieren waarop tegenwoordig kunsthistorische kennis wordt toegepast in de maatschappij</p>
Toepassen kennis en inzicht	<p>T1. Hij beschikt over vaardigheid in het gebruiken van kunsthistorische bibliotheekcollecties, bibliografisch materiaal en relevante digitale bestanden; vaardigheid in het toepassen van algemene ICT-applicaties, als studiemiddel en als middel voor communicatie.</p> <p>T2. Hij beschikt over het vermogen om voor de kunsthistorische discipline relevante wetenschappelijke literatuur in het Nederlands en in het Engels te bestuderen, te begrijpen, en kritisch te beoordelen.</p> <p>T3. Hij beschikt over het vermogen om gegevens met betrekking tot herkomst, staat, datering, stijl, techniek en voorstelling van objecten van beeldende kunst, architectuur en stedenbouw zelfstandig te vergaren.</p> <p>T4. Hij beschikt over het vermogen tot het zelfstandig uitvoeren van complexe visuele en iconografische analyses, mondeling zowel als schriftelijk.</p> <p>T5. Hij weet relaties te onderzoeken en te analyseren tussen enerzijds kunstvoorwerpen, architectuur en stedenbouw en anderzijds de maatschappelijke (d.w.z. culturele, sociaaleconomische en politieke) context waarin zij zijn ontstaan en function(e)er(d)en.</p> <p>T6. Hij is in staat om een beperkt wetenschappelijk kunsthistorisch onderzoek op te zetten en uit te voeren, en hiervan verslag te doen in een vorm die voldoet aan de kwalitatieve criteria van wetenschappelijke literatuur.</p> <p>T7. Hij weet theorieën, methoden en onderzoeksresultaten op het gebied van de beeldende kunst, architectuur en stedenbouw kritisch te evalueren en er gebruik van te maken door objecten van beeldende kunst, architectuur en stedenbouw te analyseren en te interpreteren.</p>

Dublin descriptoren	Eindkwalificaties/Programma-leeruitkomsten De afgestudeerde kan bogen op aantoonba(a)r(e)
Oordeelsvermogen	<p>O1. Hij is in staat kritisch te reflecteren op actuele visies en op onderzoek naar de geschiedenis van de beeldende kunst, de architectuur en stedenbouw, het cultureel erfgoed en het landschap in westerse wereld</p> <p>O2. Hij is in staat kritisch te reflecteren op kwesties van beleid, overdracht en communicatie op het gebied van beeldende kunst, architectuur, cultureel erfgoed en landschap, kunst en architectuur en stedenbouw in de huidige maatschappij.</p> <p>O3. Hij kan complexe kunsthistorische problemen analyseren, en hij kan bijdragen aan oplossingen hiervoor van te beoordelen.</p>
Communicatie	<p>C1. Hij kan individueel of in groepsverband, mondeling of schriftelijk, op academisch niveau verslag doen van zelfstandig of in groepsverband uitgevoerd kunsthistorisch onderzoek.</p> <p>C2. Hij kan presentaties geven betreffende een discipline-gerelateerd onderwerp voor een geïnteresseerde publieksgroep.</p> <p>C3. Hij kan adequaat communiceren met kunsthistorici in het veld.</p>
Leervaardigheden	<p>L1. Hij is in staat zich kunsthistorische inzichten eigen te maken.</p> <p>L2. Hij weet vraagstukken te formuleren, legt vindingsrijkheid aan de dag bij het zoeken naar oplossingen en weet deze op verantwoorde wijze te onderbouwen.</p>

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Dublin-descriptoren	Eindkwalificaties / Programma leeruitkomsten
Kennis en inzicht:	<p>K1. De bachelor Kunsten, Cultuur en Media heeft aantoonbaar een basaal inzicht in de aard en functies van wetenschapsbeoefening en in de filosofie van de geesteswetenschappen.</p> <p>K2. Hij heeft inzicht in de inhoud en indeling van het wetenschapsgebied dat de opleiding bestrijkt; hij beschikt over een brede kennis van en inzicht in de belangrijkste theoretische en methodologische benaderingen van kunst en kunstwereld, en over het vermogen hier kritisch op te reflecteren.</p> <p>K3. Hij beschikt over aantoonbare algemene kennis van de historische ontwikkeling van de kunsten en hun receptie tot 1900, en een meer gedetailleerde kennis van deze ontwikkelingen na 1900 –in relatie tot de ontwikkelingen van de media en de westerse economisch-politieke en sociaal-culturele geschiedenis.</p> <p>K4. Hij beschikt over elementaire kennis met betrekking tot de geschiedenis van het denken over de kunst(en) en over de functie(s) van de kunst(en) in de samenleving.</p> <p>K5. Hij beschikt over algemene kennis van en inzicht in de structuur van de kunstwereld, zowel intern als ten opzichte van andere maatschappelijke domeinen (zoals bijv. politiek, economie en onderwijs); hij heeft basale kennis van, en inzicht in het functioneren van de kunsten in de hedendaagse westerse</p>

	<p>samenleving.</p> <p>K6. Hij heeft gedegen kennis van en inzicht in de aard en het functioneren van minstens één van de volgende kunsten: literatuur, film, theater, muziek of beeldende kunst.⁷</p> <p>K7. Hij heeft inzicht in actuele ontwikkelingen in de wereld van de kunsten en hun dragers (media), in het bijzonder daar waar de grenzen tussen de kunstvormen overschreden worden en waar de kunsten onder invloed van de digitalisering van de media van karakter veranderen.</p>
Toepassen kennis en inzicht:	<p>T1. De bachelor <i>Kunsten, Cultuur en Media</i> is in staat zelfstandig vraagstellingen te formuleren en voor deze vraagstelling relevante wetenschappelijke literatuur te verzamelen.</p> <p>T2. Hij is in staat literatuur- en bronnenonderzoek op het gebied van de geschiedenis en theorie van de kunsten te doen, waarbij het verzamelen, verwerken en analyseren van informatie tot beantwoording van gestelde vragen leidt.</p> <p>T3 Hij is in staat de opgedane kennis te gebruiken in een vervolgstudie of beroepspraktijk.</p> <p>T4. Hij is in staat vaardigheden toe te passen die verband houden met het vakgebied in situaties waarbij het een vereiste is dat verantwoordelijkheid, zelfdiscipline en initiatief aan de dag worden gelegd, dat gedacht en geschreven wordt onder tijdsdruk en dat omgegaan wordt met deadlines.</p>
Oordeelsvorming:	<p>O1. De bachelor <i>Kunsten, Cultuur en Media</i> beschikt over een zodanig overzicht van, en inzicht in de resultaten, de begrippen en de methoden van het wetenschapsgebied, dat hij in staat is wetenschappelijke problemen te onderkennen, en zich aan de hand van de bronnen zelfstandig een oordeel te vormen over mogelijke oplossingen.</p> <p>O2. Hij is in staat een kritisch standpunt te formuleren en te verdedigen ten opzichte van filosofische (ethische en ideologische, sociale en cultuurhistorische, en kentheoretische) vraagstukken die het wetenschapsgebied en de aan dit wetenschapsgebied gerelateerde maatschappelijke praktijk betreffen.</p>
Communicatie / wetenschappelijke ethiek:	<p>C1. De bachelor <i>Kunsten, Cultuur en Media</i> is in staat de gevonden resultaten mondeling, schriftelijk en audiovisueel in correct Nederlands en/of Engels helder, duidelijk en goed beargumenteerd te presenteren aan een publiek bestaande uit specialisten en niet-specialisten.</p> <p>C2. Hij is in staat op betrouwbare en zorgvuldige manier over het eigen vakgebied te communiceren en discussiëren, onder andere door in een sfeer van wederzijds respect werk van anderen zowel schriftelijk alsook mondeling te becommentariëren, en eigen werk ter discussie te stellen en te verdedigen.</p> <p>C3. Hij kent de wetenschappelijke gedragscodes / ethiek met betrekking tot het verwijzen naar en gebruik maken van werk en inzichten van anderen, en met betrekking tot het verzamelen en verwerken van empirische gegevens (data).</p>
Leervaardigheden:	<p>L1. De bachelor <i>Kunsten, Cultuur en Media</i> is in staat wetenschappelijke literatuur en het debat op zijn vakgebied efficiënt en effectief bij te houden.</p> <p>L2. Hij beschikt over de noodzakelijke taalvaardigheid in het Engels om de wetenschappelijke literatuur en het debat op zijn vakgebied goed te kunnen (blijven) volgen.</p> <p>L3. Hij is in staat zich de voor zijn vakgebied beschikbaar komende ICT-toepassingen eigen te maken.</p> <p>L4. Hij beschikt over de vaardigheden die nodig zijn om zich te blijven ontwikkelen in een (middenkader) functie binnen het beroepenveld waar de opleiding zich op richt.</p>

⁷ De vakken Beeldende Kunst worden verzorgd door de opleiding Kunstgeschiedenis.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Algemene eindkwalificaties

Dublin-descriptoren	Eindkwalificaties/Programma-leeruitkomsten De afgestudeerde kan bogen op aantoonba(a)r(e)
Kennis en inzicht	K1. Specialistische kennis van de aard en het functioneren van één kunstvorm en / of van de samenhang van de kunsten, en / of van een of meer aspecten van het functioneren van de kunsten in de maatschappij. K2. Zeer gedegen kennis van minstens één theoretische en methodologische benadering (historisch-kritisch; sociologisch; cognitief).
Toepassing kennis en inzicht	T1. Vermogen om zelfstandig in het Nederlands en in het Engels een wetenschappelijke probleemstelling te formuleren en daarbij een adequaat theoretisch kader en een of meer relevante onderzoeksmethoden te kiezen en te gebruiken. T2. Vermogen om op systematische en creatieve wijze met complexe vraagstukken om te gaan, en tot een gefundeerd oordeel te komen.
Oordeelsvorming	O1. Vermogen om verworven wetenschappelijke kennis, inzichten en vaardigheden te gebruiken bij de uitoefening van een maatschappelijke functie met inachtneming van ethische en maatschappelijke vraagstukken. O2. Vermogen om ten opzichte van actuele ontwikkelingen in de kunstwereld een zelfstandig een beredeneerd standpunt in te nemen en dit in debat (mondeling en schriftelijk) in het Nederlands en in het Engels te verdedigen.
Communicatie	C1. Kennis van de wetenschappelijke gedragscodes / ethiek met betrekking tot het verwijzen naar en gebruik maken van werk en inzichten van anderen, en met betrekking tot het verzamelen en verwerken van empirische gegevens (data). C2. Vermogen om gebruik te maken van wetenschappelijk onderzoek en de resultaten van dit onderzoek te presenteren in verschillende media, in het Nederlands en in het Engels, voor een publiek van specialisten en van niet-specialisten, zowel schriftelijk als mondeling, audiovisueel en digitaal. C3. Vermogen om op betrouwbare en zorgvuldige manier over het eigen vakgebied te communiceren en te discussiëren, onder andere door in een sfeer van wederzijds respect werk van anderen zowel schriftelijk alsook mondeling te becommentariëren, en eigen werk ter discussie te stellen en te verdedigen.
Leervaardigheid	L1. Vermogen om grote hoeveelheden complexe informatie efficiënt en effectief te verwerken. L2. Besef dat de ontwikkelingen in het vakgebied en daarbuiten voortdurende scholing nodig maken, en noodzakelijke schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid in het Engels om de wetenschappelijke literatuur en het debat op zijn vakgebied goed te kunnen (blijven) volgen. L3. Vermogen om ontwikkelingen op het wetenschapsgebied bij te houden, de eigen kennis en inzichten te verdiepen en aan te vullen, en deze toe te passen in een beroepspraktijk. L4. Vaardigheden die nodig zijn voor een succesvolle beroepsuitoefening. Hiertoe behoren: <ul style="list-style-type: none"> o het tonen van initiatief en persoonlijke verantwoordelijkheid; o het kunnen nemen van beslissingen in complexe en onvoorspelbare situaties; o het vermogen om zelfstandig te werken; L5. Contextgevoelige houding en het vermogen om zelfstandig en in teamverband de resultaten van eigen werkzaamheden af te stemmen op een beoogde doelgroep.

Eindkwalificaties programma Kunsten, Cultuur en Media

Dublin-descriptoren	Eindkwalificaties / Programma-leeruitkomsten
Kennis en inzicht	<p>K1. De master Kunst en Cultuur heeft specialistische kennis van de aard en het functioneren van één kunstvorm en / of van de samenhang van de kunsten, en/of van een of meer aspecten van het functioneren van de kunsten in de maatschappij.</p> <p>K2. Hij beschikt over een zeer gedegen kennis van minstens één theoretische en methodologische benadering (historisch-kritisch; sociologisch; cognitief).</p>
Toepassen kennis en inzicht	<p>T1. De master Kunst en Cultuur is in staat zelfstandig in het Nederlands en in het Engels een wetenschappelijke probleemstelling te formuleren en daarbij een adequaat theoretisch kader en een of meer relevante onderzoeksmethoden te kiezen en te gebruiken.</p> <p>T2. Hij is in staat op systematische en creatieve wijze met complexe vraagstukken om te gaan, en tot een gefundeerd oordeel te komen.</p> <p><i>De master Kunst en Cultuur, KCM; afstudeerrichting Analyse en Kritiek (A&K):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - is in staat zelfstandig en goed onderbouwd over te kunst te schrijven en te spreken als goed geïnformeerde cultuurcriticus, dan wel als empirisch gerichte kunstwetenschapper; - is in staat daarbij aan te sluiten bij relevante kwesties, debatten en ontwikkelingen in media en cultuur, en/of bij relevante wetenschappelijke en cultuurhistorische of cultuurkritische benaderingen; - is in staat tot het geven van een zelfstandige goed onderbouwde (vergelijkende) analyse en interpretatie van kunstvormen en kunstwerken, tegen de achtergrond van de artistieke, historische, maatschappelijke, mediale en kunst vergelijkende context. <p><i>De master Kunst en Cultuur, KCM; afstudeerrichting Kunst, Beleid en Marketing (KBM):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - is in staat op wetenschappelijke wijze de relatie te onderzoeken tussen systeemkenmerken van de Nederlandse kunstwereld en het functioneren van kunst in de Nederlandse samenleving; - is in staat de verhoudingen en ontwikkelingen in de organisatie van de Nederlandse kunstwereld wetenschappelijk te analyseren en deze te vergelijken met één of meer andere kunstwerelden in Europa, in het bijzonder op het gebied van één kunstdiscipline; - is in staat op wetenschappelijke wijze te onderzoeken hoe kunstmarketingconcepten en – activiteiten bijdragen aan het maatschappelijk functioneren van artistieke uitingen. <p><i>De master Kunst en Cultuur, KCM; afstudeerrichting: Kunsteducatie (KE):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - is in staat op wetenschappelijke wijze de relatie te onderzoeken tussen systeemkenmerken van de Nederlandse kunstwereld en het functioneren van de kunst- en cultuureducatie in de Nederlandse samenleving; - is in staat theoretisch en empirisch onderzoek op het gebied van de cultuur- en kunsteducatie te analyseren en kritisch te beoordelen; - is in staat zelfstandig wetenschappelijk onderzoek op te zetten en uit te voeren naar verschillende aspecten van kunst- en cultuureducatie. <p><i>De master Kunst en Cultuur, KCM; afstudeerrichting: Kunstdiscipline:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - is in staat een wetenschappelijke analyse en interpretatie van een kunstwerk in de context van media en cultuur te geven; - is in staat tot het geven van een wetenschappelijke analyse van een artistiek(e) genre, periode, stroming of oeuvre; - is in staat binnen de eigen kunstdiscipline theoretisch en empirisch

	onderzoek zowel kritisch te beoordelen als zelfstandig uit te voeren.
Oordeelsvorming	<p>O1. De master Kunst en Cultuur is in staat de verworven wetenschappelijke kennis, inzichten en vaardigheden te gebruiken bij de uitoefening van een maatschappelijke functie met inachtneming van ethische en maatschappelijke vraagstukken.</p> <p>O2. Hij is zeer goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de kunstwereld en is in staat ten opzichte van deze ontwikkelingen zelfstandig een beredeneerd standpunt in te nemen en dit in debat (mondeling en schriftelijk) in het Nederlands en in het Engels te verdedigen.</p>
Communicatie / wetenschappelijke ethiek	<p>C1. De master Kunst en Cultuur kent de wetenschappelijke gedragscodes / ethiek met betrekking tot het verwijzen naar en gebruik maken van werk en inzichten van anderen, en met betrekking tot het verzamelen en verwerken van empirische gegevens (data).</p> <p>C2. Hij is in staat gebruik te maken van wetenschappelijk onderzoek en de resultaten van dit onderzoek te presenteren in verschillende media, in het Nederlands en in het Engels, voor een publiek van specialisten en van niet-specialisten, zowel schriftelijk als mondeling, audiovisueel en digitaal.</p> <p>C3. Hij is in staat op betrouwbare en zorgvuldige manier over het eigen vakgebied te communiceren en te discussiëren, onder andere door in een sfeer van wederzijds respect werk van anderen zowel schriftelijk alsook mondeling te becommentariëren, en eigen werk ter discussie te stellen en te verdedigen.</p>
Leervermogen	<p>L1. De master Kunst en Cultuur is in staat grote hoeveelheden complexe informatie efficiënt en effectief te verwerken.</p> <p>L2. Hij beseft dat de ontwikkelingen in het vakgebied en daarbuiten voortdurende scholing nodig maken, en beschikt over de noodzakelijke schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid in het Engels om de wetenschappelijke literatuur en het debat op zijn vakgebied goed te kunnen (blijven) volgen.</p> <p>L3. Hij is in staat de ontwikkelingen op het wetenschapsgebied bij te houden, de eigen kennis en inzichten te verdiepen en aan te vullen, en deze toe te passen in een beroepspraktijk.</p> <p>L4. Hij beschikt over vaardigheden die nodig zijn voor een succesvolle beroepsuitoefening. Hiertoe behoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het tonen van initiatief en persoonlijke verantwoordelijkheid; - het kunnen nemen van beslissingen in complexe en onvoorspelbare situaties; - het vermogen om zelfstandig te werken; - een contextgevoelige houding en het vermogen om zelfstandig en in teamverband de resultaten van eigen werkzaamheden af te stemmen op een beoogde doelgroep.

Eindkwalificaties programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis

Dublin-descriptoren	Eindkwalificaties/Programma-leeruitkomsten De afgestudeerde kan bogen op aantoonba(a)r(e)
Kennis en inzicht	<p>K1. Gevorderde kennis van en inzicht in de beeldende kunst van Italiaanse Renaissance en Barok, de vroeg-Nederlandse schilderkunst en de beeldende kunst in Nederland, Europa en de VS in de 19de, 20ste en 21ste eeuw.</p> <p>K2. Gevorderde kennis van de architectuur en stedenbouw in Nederland, Europa en de VS in de 19de, 20ste en 21ste eeuw; en van de geschiedenis en de huidige staat van het landschap in Nederland en West-Europa.</p> <p>K3. Gevorderde kennis van en inzicht in kunsthistorische, architectuur- en stedenbouwhistorische en landschapshistorische bronnen en methoden en in de theorieën die vigeren binnen één van de vier gedoeerde disciplines.</p> <p>K4. Gevorderde en verdiepte kennis van en inzicht in de geschiedenis, de ontwikkeling en de huidige stand van zaken van de discipline waarvoor hij heeft gekozen.</p> <p>K5. Gevorderde kennis van en inzicht in de instellingen die betrokken zijn bij de collectionering, conservering, presentatie en distributie, en bij de handel in, de veiling van en de advisering over beeldende kunst.</p> <p>K6. Gevorderde kennis van en inzicht in de instellingen die betrokken zijn bij het creëren, conserveren, beheren, documenteren en bestuderen van architectuur&stedenbouw en landschap.</p> <p>K7. Gevorderde kennis van en inzicht in de publieke media en hun berichtgeving en oordeelsvorming over beeldende kunst, architectuur en stedenbouw en landschap.</p>
Toepassen kennis en inzicht	<p>T1. Vermogen om de opgedane kennis van en het inzicht in de feitelijke inhoud van de door hem gekozen discipline in te zetten in een zelfstandig uit te voeren, vrij uitgebreid wetenschappelijk onderzoek.</p> <p>T2. Vermogen om de in de door hem gekozen discipline vigerende theorieën en courante bronnen en methoden in zijn eigen onderzoek toe te passen.</p> <p>T3. Vermogen om bij zijn onderzoek te putten uit de kennis van en inzicht in de geschiedenis en de ontwikkeling van de door hem gekozen discipline.</p> <p>T4. Vermogen om zelf een maatschappelijke toepassing te geven van de kennis en het inzicht die hij in de door hem gekozen discipline heeft opgedaan.</p>
Oordeelsvermogen	<p>O1. Vermogen om zich een gefundeerd oordeel te vormen over het methodisch-theoretisch gehalte van recent uitgevoerd wetenschappelijk kunsthistorisch onderzoek.</p> <p>O2. Vermogen om zich een kritisch en objectief oordeel te vormen over de wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkeling die de door hem gekozen discipline historisch gezien heeft doorgemaakt.</p> <p>O3. Vermogen om de rol en de betekenis van beeldende kunst, architectuur en stedenbouw en landschap in de hedendaagse maatschappij te duiden en te evalueren.</p>

Communicatie	<p>C1. Vermogen om zowel mondeling als schriftelijk te communiceren over door hem uitgevoerde onderzoeksprojecten, en meer in het algemeen over kunsthistorische kwesties van methodisch-theoretische en historiografische aard. Vermogen om zulks te doen zowel voor een publiek van vakgenoten als voor een breder geïnteresseerd publiek.</p> <p>C2. Vermogen om zich actief te mengen in de openbare meningsvorming over museum- en tentoonstellingbeleid; kunsthandel en veilingwezen; ruimtelijke ordening en landschapsinrichting; beheer van cultureel erfgoed; documentatie/archiefbeheer; media. Kan ethisch-maatschappelijke vraagstukken met betrekking tot deze gebieden kritisch en evenwichtig benaderen.</p>
Leervaardigheden	<p>L1. Vermogen om binnen een van de drie afstudeertrajecten zelf een beperkt wetenschappelijk kunsthistorisch onderzoek op inhoudelijk, methodisch en theoretisch correcte manier op te zetten en uit te voeren.</p>

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

BA	1 ^e semester	2 ^e semester
1 ^e jaar (BA)	Algemene vakken: 30 EC	Minor (Vrije ruimte): 10 EC Algemene vakken: 20 EC
2 ^e jaar (BA)	Verdiepingsvakken: 20 EC Minor (Vrije ruimte): 10 EC	Verdiepingsvakken: 10 EC Minor (Vrije ruimte): 20 EC
3 ^e jaar (BA)	Gekozen specialisatie: 20 EC Vrije ruimte: 10 EC	Gekozen Specialisatie: 10 EC Bachelorscriptie: 10 EC Vrije ruimte: 10 EC

Schematische opbouw van nieuwe bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

sem	uw	vaknaam	EC	V/K	taal
Ia	4	Kunstg.: Anti-traditie 1750 - heden	5	V	NL
Ia	4	Kunstg.: Blijvende betekenis oudheid	5	V	Eng
Ia	4	Kunstg.: Christendom	5	V	Eng
Ib	4	Kunstg.: Artistieke wedijver	5	V	Eng
Ib	4	Kunstg.: Grandeur van kerk en staat	5	V	NL
Ib	4	Kunstg.: Kloosters en kathedralen	5	V	NL
IIa	4	Arch&St.bouw: Stijl en moderniteit	5	V	NL
IIa	4	BK: Werkelijkheid op losse schroeven	5	V	NL
IIb	4	Arch&St.bouw: Modernisme voorbij 1914	5	V	NL
IIb	4	BK: Vervagende grenzen 1914-heden	5	V	NL
IIa-b	4	Inleiding Landschapsgeschiedenis	10	KG	Eng
IIa-b	6	Taalvaardigheid Italiaans 1, Minor (A2)	10	KG	It
IIa-b	4	Cultureel Erfgoed: Een nieuw concept	10	KG	Eng
IIa	5	Film 1a: Filmanalyse	5	KG	Eng
IIa	4	Muziek 1a: Analyse, theorie, gesch.	5	KG	Eng
IIa	4	Theater 1a: Analyse, theorie, gesch.	5	KG	NL
IIb	5	Film Ib: Filmanalyse	5	KG	Eng
IIb	4	Muziek 1b: Analyse, theorie en gesch.	5	KG	Eng
IIb	4	Theater 1b: Analyse, theorie, gesch.	5	KG	NL

Opmerkingen:	<p>Studenten Kunstgeschiedenis kiezen uit het minoraanbod in het 1e jaar één 10-puntsvak of twee met elkaar samenhangende minorvakken van elk 5 EC. Het minoraanbod voor studenten Kunstgeschiedenis bestaat uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cultureel Erfgoed 2. Filmwetenschap 3. Landschapsgeschiedenis 4. Muziekwetenschap 5. Taalvaardigheid Italiaans 6. Theaterwetenschap <p>Voor het volledige vakkenoverzicht zie de schema's van de facultaire minoren.</p>
---------------------	--

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

BA en MA KCM	1 ^e semester	2 ^e semester
1 ^e jaar (BA)	Algemene vakken: 30 EC	Kunstdiscipline: 20 EC (waarvan 10 EC Minor) Algemene vakken: 10 EC
2 ^e jaar (BA)	Kunstdiscipline: 20 EC (waarvan 10 EC Minor) Specialisatie: 10 EC	Kunstdiscipline: 15 EC (waarvan 10 EC Minor) Specialisatie: 5 EC Algemene vakken: 10 EC
3 ^e jaar (BA)	Kunstdiscipline: 10 EC Specialisatie: 8 EC BA-scriptie: 2 EC Vrije ruimte: 10 EC	BA-scriptie: 8 EC Specialisatie: 2 EC Vrije ruimte: 20 EC

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Programma Kunsten, Cultuur en Media

Semester 1	Semester 2
1 ^e Kunstvak (10 EC) 2 ^e Kunstvak of Specialisatie (10 EC) Specialisatie (10 EC)	Stage of Kunstvak of Specialisatie (10 EC) Scriptie (20 EC)

Programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis

Semester 1	Semester 2
Collectief gegeven vakken: 25 EC Masterscriptieseminar 5	Stage/Specialisatie: 10 EC Masterscriptie: 15 EC

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Instroomgegevens VSNU propedeeuse bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
05/ 06	32	22	2	4	2	2	19	81
06/ 07	35	24	3	6	0	2	11	89
07/ 08	36	23	4	5	0	4	17	83
08/ 09	45	23	3	10	2	7	27	73
09/ 10	46	22	10	9	0	5	22	78
10/ 11	34	24	2	4	1	3	9	91

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom Bachelor Kunstgeschiedenis

Bron: 1cijferHogerOnderwijs (1cHO), cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding&Instelling (EOI), 1 inschrijving.

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instroomgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG propedeeuse Kunstgeschiedenis

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG
Cohortdefinitie: Eerstejaars opleiding

Instream propedeuse, hoger leerjaar en schakelprogramma Kunstgeschiedenis

Jaar	Instream propedeuse	Instream hoger leerjaar	Instream schakelprogramma
05/06	55	0	1
06/07	45	6	1
07/08	58	4	0
08/09	55	3	8
09/10	56	5	7
10/11	37	3	8
11/12	25	1	11

Bron: Onderwijs en Examen, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG
Cohortdefinitie: Eerstejaars opleiding

Overzicht uitval bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar	Omvang cohort (absoluut)	Uitval (cumulatief %)			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
05/06	22	18	36	41	44
06/07	24	13	21	21	60
07/08	23	13	17	22	60
08/09	23	26	26	*39	*67
09/10	22	27	*41		
10/11	24	*33			

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)
*voorlopige cijfers peildatum 1 oktober 2011

Overzicht rendementen bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar	Herinschrijvers Na 1 ^e jaar (Absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar	. 6 jaar (HOOP)
05/06	18	82	11	28	50	61		
06/07	21	88	24	38	76			
07/08	20	87	5	45				
08/09	17	74	41					
09/10	16	73						
10/11	16	67						

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Een goede indicatie voor de belangstelling en het rendement van een opleiding is het aantal propedeuse- en bachelorbullen dat is uitgereikt. Bedacht moet worden dat het hier om bullen gaat van verschillende cohorten van studenten:

Aantal Propedeuse- en Bachelorbullen Kunstgeschiedenis

Jaar	Propedeuse	Bachelor
05/ 06	15	27
06/ 07	30	24
07/ 08	24	19
08/ 09	31	27
09/ 10	27	20
10/ 11	26	43

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Instroomgegevens VSNU propedeuse bacheloropleiding KCM

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
05/ 06	92	56	4	18	5	9	33	67
06/ 07	101	57	8	23	7	6	19	81
07/ 08	118	74	18	20	2	4	19	81
08/ 09	107	70	5	19	10	3	21	79
09/ 10	139	79	13	27	11	9	24	76
10/ 11	98	62	13	8	8	7	19	81

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom bachelor Kunsten, Cultuur en Media

Bron: 1cijferHogerOnderwijs (acHO), cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding en Instelling (EOI), 1^e inschrijving

*HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster volgen

Instroomgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG propedeuse KCM

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	M	V
05/06	100	68	7	3	3	19	36	64
06/07	99	51	15	4	3	26	20	79
07/08	122	80	19	1	2	20	29	93
08/09	103	64	3	0	9	27	23	80
09/10	142	101	16	2	13	10	34	108
10/11	100	76	13	0	10	1	19	81
11/12	67	50	10	0	6	1	17	50

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Cohortdefinitie: Eerstejaars opleiding

Instroom propedeuse, hoger leerjaar en schakelprogramma KCM

Jaar	Instroom propedeuse	Instroom hoger leerjaar	Instroom schakelprogramma
05/06	101	15	0
06/07	99	46	0
07/08	122	23	0
08/09	103	26	0
09/10	142	31	1
10/11	100	0	19
11/12	67	0	12

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Cohortdefinitie: Eerstejaars opleiding

Overzicht uitval opleiding KCM

Jaar	Omvang cohort (absoluut)	Uitval (cumulatief %)			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
05/ 06	56	34	41	45	76
06/ 07	57	35	37	40	87
07/ 08	74	24	34	36	67
08/ 09	70	34	47	*49	*71
09/ 10	79	30	*39		
10/ 11	62	*37			

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EIO, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)

*voorlopige cijfers peildatum 1 oktober 2011

Overzicht rendementen bacheloropleiding KCM

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
05/ 06	37	66	22	43	57	65		
06/ 07	37	65	14	41	70			
07/ 08	56	76	21	57				
08/ 09	46	66	17					
09/ 10	55	70						
10/ 11	39	63						

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Een goede indicatie voor de belangstelling en het rendement van een opleiding is het aantal propedeuse- en bachelorbullen dat is uitgereikt. Bedacht moet worden dat het hier om bullen gaat van verschillende cohorten van studenten:

Aantal Propedeuse- en Bachelorbullen KCM

Jaar	Propedeuse	Bachelor
05/ 06	39	52
06/ 07	45	71
07/ 08	65	70
08/ 09	62	55
09/ 10	68	65
10/ 11	78	83

Bron: Onderwijs en Examen, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: Programma Kunsten, Cultuur en Media

Instroomgegevens VSNU masteropleiding KCM

Jaar	Totale instroom	Onderwijsherkomst instroom Master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	overig	M	V
05/06	29	28	1	0	0	6	23
06/07	30	30	0	0	0	6	24
07/08	56	56	0	0	0	10	46
08/09	22	21	1	0	0	3	19
09/10	29	28	0	0	1	2	27
10/11	41	37	1	0	3	11	30

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom Master Kunsten, Cultuur en Media

Bron: 1cijferHogerOnderwijs (1cHO).

Instroomgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG masteropleiding KCM

Jaar	Totale Instroom	Onderwijsherkomst instroom Master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	Overig	M	V
05/06	30	29	1	0	0	6	24
06/07	31	30	0	0	1	6	25
07/08	56	56	0	0	0	10	46
08/09	22	20	0	2	0	3	19
09/10	29	28	0	0	1	2	27
10/11	41	37	0	0	4	11	30
11/12	58	52	1	0	5	9	49

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Overzicht uitval en rendement masteropleiding KCM

Jaar	Instroom totaal	Uitval na 1 jaar	Geslaagd na (cumulatief)		
			1 jaar	2 jaar	3 jaar
05/06	30	3	1	14	17
06/07	31	2	1	6	14
07/08	56	0	0	13	34
08/09	22	2	2	10	15
09/10	29	1	1	20	n.v.t.
10/11	41	5	3	n.v.t.	n.v.t.
11/12	58	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Een goede indicatie voor de belangstelling en het rendement van een opleiding is ook het aantal bullen dat is uitgereikt. Bedacht moet worden dat het hier om bullen gaat van verschillende cohorten van studenten:

Aantal Master- en Doctoraalbullen KCM

Jaar	Master	Doctoraal
05/ 06	8	15
06/ 07	26	10
07/ 08	11	n.v.t.
08/ 09	28	n.v.t.
09/ 10	37	n.v.t.
10/ 11	39	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: Programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis

Instroomgegevens VSNU masteropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar	Totale instroom	Onderwijsherkomst instroom Master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	overig	M	V
05/ 06	24	23	0	1	0	4	20
06/ 07	24	23	0	1	0	8	16
07/ 08	17	15	1	1	0	2	15
08/ 09	6	6	0	0	0	2	4
09/ 10	28	23	3	1	1	6	22
10/ 11	22	20	2	0	0	4	18

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom Master Kunstgeschiedenis

Bron: 1cijferHogerOnderwijs (1cHO).

Instroomgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG masteropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar	Totale Instroom	Onderwijsherkomst instroom Master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	Overig	M	V
05/06	24	23	0	0	1	4	20
06/07	25	24	0	0	1	8	17
07/08	17	15	1	1	0	2	15
08/09	6	6	0	0	0	2	4
09/10	28	25	1	0	2	6	22
10/11	22	19	1	0	2	4	18
11/12	35	34	0	0	1	10	25

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Overzicht uitval en rendement masteropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar	Instroom totaal	Uitval na 1 jaar	Geslaagd na (cumulatief)		
			1 jaar	2 jaar	3jaar
05/ 06	24	1	6	13	16
06/ 07	25	2	5	10	17
07/ 08	17	0	0	4	5
08/ 09	6	1	1	1	1
09/ 10	28	2	4	17	n.v.t.
10/ 11	22	1	2	n.v.t.	n.v.t.
11/12	35	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Een goede indicatie voor de belangstelling en het rendement van een opleiding is ook het aantal bullen dat is uitgereikt. Bedacht moet worden dat het hier om bullen gaat van verschillende cohorten van studenten:

Aantal Master- en Doctoraalbullen Kunstgeschiedenis

Jaar	Master	Doctoraal
05/ 06	9	18
06/ 07	14	13
07/ 08	10	n.v.t.
08/ 09	15	n.v.t.
09/ 10	10	n.v.t.
10/ 11	23	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Gerealiseerde docent-studentratio

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Bacheloropleiding	Inzet formatie	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf-studentratio
Kunstgeschiedenis	2,8 fte	143	1:26

Bron: Onderwijsinstituut Faculteit der Letteren, RUG

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011

Staf-studentratio als volgt berekend:

1:xx (aantal studenten/inzet formatie)/20*10, (in de Bachelor is de groepsgrootte op 20 gesteld)

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

Bacheloropleiding	Inzet formatie	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf-studentratio
Kunsten, Cultuur en Media	5,8 fte	333	1:29

Bron: Onderwijsinstituut Faculteit der Letteren, RUG

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011

Staf-studentratio is als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)/20*10, (in de bachelor is de groepsgrootte op 20 gesteld)

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Masteropleiding	Inzet formatie	Aantal ingeschreven MA studenten*	Staf-studentratio
Kunsten, Cultuur en Media	1,9 fte	106	1:38
Kunstgeschiedenis	1,4 fte	59	1:29

Bron: Onderwijsinstituut Letteren

*Totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011.

De staf-studentratio is als volgt berekend: 1:xx (inzet formatie / aantal studenten) /15*10 (in de master is de maximale groepsgrootte op 15 gesteld)

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

Jaar 1: Per week: 6 uur hoorcollege, 6 uur werkcollege
Jaar 2: Per week: 6 uur hoorcollege, 6 uur werkcollege
Jaar 3: Per week: 7 uur

Bacheloropleiding Kunst, Cultuur en Media

Jaar 1: Per week: 6 uur hoorcollege, 6 uur werkcollege
Jaar 2: Per week: 6 uur hoorcollege, 6 uur werkcollege
Jaar 3: Per week: 7 uur

Bijlage 6: Bezoekprogramma

29/10/2012 Tijd	Programma	Panels
08.30-10.00	Vorbereidende vergadering / bestuderen documenten bacheloropleidingen	
10.00-11.00	Management (inhoudelijk)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Robert Wagenaar (onderwijsdirecteur) 2. Dirk Jan Wolffram (ph-onderwijs) 3. Henk van Veen (Hgl OK) (vz AB Kg) 4. Theo Spek (Hgl Landschapsgesch.) (lid AB Kg) 5. Barend van Heusden (Hgl Cultuur en Cognitie) (vz AB KCM) 6. Quirijn vd Hoogen (UD Kunstsociologie) (secr. AB KCM)
11.00-11.15	Pauze	
11.15-12.00	B Kunstgeschiedenis - Studenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lynke Douma (2010-2011) 2. Roos Lechner (2011-2012) 3. Nanine Moonen (2010-2011) 4. Lonneke Visser (2009-2010)
12.00-12.45	B Kunstgeschiedenis - Docenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Linda Nijenhof (UD MHK) 2. Jan de Jong (UD OK) 3. Pablo Collette (UD Arch.& Stedenbouwgeschiedenis) 4. Theo Spek (Hgl Landschapsgesch.)
12.45-13.00	B Kunstgeschiedenis - Bespreken bevindingen	
13.00-14.00	Lunch / bestuderen documenten	
14.00-14.45	B Kunst, Cultuur en Media – Studenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roy Russchen (2011-2012) 2. Jantine Verver (2011-2012) 3. Zoë Zernitz (2010-2011) 4. Florine Jonker (2011-2012)
14.45-15.30	B Kunst, Cultuur en Media - Docenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Quirijn van den Hoogen (UD Kunstsociologie) 2. Stijn Bussels (UD Theaterwetens.) 3. Rhea Hummel (UD Kunsteducatie) 4. Jeroen van Gessel (UD Muziekwet.)
15.30-15.45	B Kunst, Cultuur en Media - Bespreken bevindingen	
15.45-16.00	Pauze	
16.00-16.45	Bespreken bevindingen bacheloropleidingen	
16.45-17.30	Vorbereidende vergadering / bestuderen documenten masteropleiding	
17.30-18.00	Alumni	<p>Kunstgeschiedenis :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elise van Ditmars (OK) 2. Ann Dijkstra (MHK) 3. Tristan Sievers (A&S) <p>Kunst Cultuur en Media :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anne Sasbrink (Kunsteducatie) 2. Harmen van der Hoek (Muziekwet.) 3. Mandy Holstege (KBM)

30/10/2012 Tijd	Programma	Panels
08.30-9.00	Voorbereidende vergadering / bestuderen documenten masteropleiding	
09.00-9.45	Master Kunst- en Cultuurwetenschappen studenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pauline Bezemer (2011-2012) 2. Maries Nijkamp (2012-2013) 3. Sterre Brummel (2011-2012) 4. Ella Stoffers (2012-2013) 5. Bianca Sanders (2012-2013) 6. Marieke Pentinga (2012-2013)
09.45-10.30	Master Kunst- en Cultuurwetenschappen docenten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Peter de Ruiter (UD MHK) 2. Jeroen Benders (UD Landschapsg.) 3. Marijke Martin (UD Arch. & Stedenbouwgeschiedenis) 4. Pascal Gielen (UHD Kunstsociol) 5. Susan Aasman (UD Filmwetens.) 6. Liesbeth Korthals Altes (Hgl Literatuurwetenschap)
10.30-10.45	Bespreken bevindingen	
10.45-11.00	Pauze	
11.00-11.45	Bachelor+Master opleidingscommissies	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pablo Collette (UD Arch.& Stedenbouwgeschiedenis) (vz. OC) 2. Ester van der Hoorn (2010-2011) (student-lid) 3. Jeroen Benders (UD Landschapsg.) (secretaris/docentlid OC) 4. Annelies van Noortwijk (UD Filmwetenschap) (voorzitter) 5. Simone de Milde (2006-2007) (student-lid) 6. Antine Zijlstra (UD Kunstmarketing) (docent-lid)
11.45-13.00	Bachelor+Master examencommissies studieadviseurs	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bernhard Ridderbos (UD OK) (vz. EC) 2. Janet Bosma-Heun (studieadviseur) 3. Pablo Collette (UD Arch.& Stedenbouwgeschiedenis) (docentlid EC) 4. Quirijn van den Hoogen (UD Kunstsociologie) (secretaris) 5. Els Jongeneel (UD Literatuurwetenschap) (voorzitter) 6. Marieke Blaauw (studieadviseur) Lucia van Heteren (studieadviseur)
13.00-14.00	Lunch + voorbereiden gesprek management	
14.00-15.00	Management (formeel)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gerry Wakker (decaan) 2. Robert Wagenaar (onderwijsdirecteur) 3. Dirk Jan Wolffram (ph-onderwijs) 4. Henk van Veen (Hgl OK) (vz AB Kg) 5. Peter de Ruiter (UD MHK) (lid AB Kg) 6. Barend van Heusden (Hgl Cultuur en Cognitie) (vz AB KCM)

		7. Quirijn vd Hoogen (UD Kunstsociologie) (secr. AB KCM)
15.00-17.00	Vaststellen voorlopige bevindingen	
17.00-18.00	Presentatie voorlopige bevindingen	

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Kunstgeschiedenis

1547577	1755234
1729780	1791060
1849190	1911651
1608282	1754904
1395335	1691651
1605942	1628437
1811126	1718150
1683608	

Bacheloropleiding Kunsten, Cultuur en Media

1730916	1530038
1831097	1602764
1809393	1923463
1483900	1661841
1647059	1773615
1791869	1689630
1809407	1181890
1682156	1413066

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Programma's Kunstgeschiedenis, Architectuur en Stedenbouwgeschiedenis en Landschapsgeschiedenis

1666576	1332708
1269585	1654063
1567195	1283278
1332562	1395335
1507710	1596446
1839837	758310
1937847	755788
1609777	

Programma Kunsten, Cultuur en Media

1456237	1703366
1459724	1458027
1430017	1342541
1367730	1587021
1477323	1809881
1326821	1542370
1747509	

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

Digitaal

Algemeen:

Alumni	<ul style="list-style-type: none"> * Agenda's vergaderingen Raden van Advies Kunstgeschiedenis en KCM * Schema's Raden van Advies Kunstgeschiedenis en KCM * Alumni onderzoek BA en MA KCM door Afdelingsbestuur KCM * WO monitor 2011 – RUG
Docenttevredenheid	<ul style="list-style-type: none"> * Analyse Personeelsenquête RUG 2012 – Letteren * Personeelsenquête RUG 2012 – KCM en Kunstgeschiedenis
Studenttevredenheid	<ul style="list-style-type: none"> * Nationale Studenten Enquête 2012 - Toelichting algemeen * Nationale Studenten Enquête 2012 - RUG Faculteit der Letteren
Studieverenigingen	<ul style="list-style-type: none"> * Studievereniging IK (KCM) algemene informatie * Studievereniging IK (KCM) nieuwsbrief * Studievereniging IK (KCM) introductiebrief, 12-13 * Studievereniging Meander (KG), algemene informatie * Studievereniging Meander (KG), informatie voor eerstejaars studenten, 12-13

Opleidingen:

BA KCM	<ul style="list-style-type: none"> * Onderwijs- en Examenregelingen * Studiehandleidingen
BA Kunstgeschiedenis	<ul style="list-style-type: none"> * Onderwijs- en Examenregelingen * Studiehandleidingen
MA Kunst- en Cultuurwetenschappen	<ul style="list-style-type: none"> * Onderwijs- en Examenregelingen * Studiehandleidingen
Stages	<ul style="list-style-type: none"> * Stageverslagen BA KCM * Stageverslagen MA KCM * Stageverslagen Ma Kunstgeschiedenis
Evaluaties BA en MA	<ul style="list-style-type: none"> * Evaluaties BA&MA KCM * Evaluaties BA&MA Kunstgeschiedenis * Curriculumevaluaties * Samenvatting evaluaties per opleiding
Verslagen gremia	<ul style="list-style-type: none"> * Verslagen Afdelingsbestuur KCM * Verslagen Opleidingscommissie KCM * Verslagen Afdelingsbestuur Kunstgeschiedenis * Verslagen Opleidingscommissie Kunstgeschiedenis

Papier

Naast de digitale informatie, is tijdens het bezoek de volgende documentatie op papier ter inzage voor de commissie:

Toetsen	<ul style="list-style-type: none"> * Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering * Selectie van gemaakte toetsen * Overzicht stages 2010-2012
Studiemateriaal	<ul style="list-style-type: none"> * Handboeken * Literatuurlijsten * Readers * Studiegidsen
Beleid	Beleidsnotities met de volgende onderwerpen: <ul style="list-style-type: none"> * Brede Masterlabels * BSA en mentoraat * BKO * Aansluiting arbeidsveld * Examencommissies * Onderzoek in de Bachelor * Stage in de Bachelor
Overig	<ul style="list-style-type: none"> * Informatiefolders kwaliteitszorg * Brochures aankomende studenten * Organogram

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: VERSCHAFFEL BART

ADRES: NAAMSESTRAAT 44, 3000 LEUVEN

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Kunst & Cultuur wetenschappen

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht DATUM: 6/09/2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Prof. Dr. Michael Astor

ADRES: Huden Wurtten 10 D-7489 Greifswald

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 6. IX. 2012

HANDTEKENING:

Michael Astor

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *GEERT LERNOUT*

ADRES: *VOUHARDINGSTRAAT 102 B-2020 ANTWERPEN - BELGIË*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

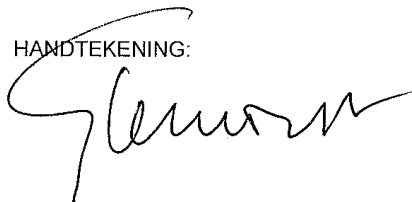
VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Antwerpen, B.*

DATUM: *13/8/2012*

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: prof. dr. Maximiliaan Martens (UGent)

ADRES: Aaigemstraat 112, 9000 Gent, België

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

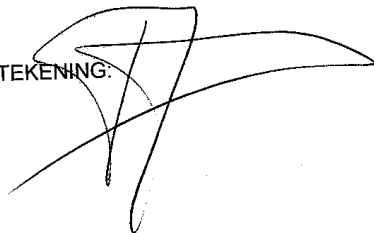
PLAATS:

Gent

DATUM:

22/11/12

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *BMA de Vries*

ADRES: *Verulkaan 55 2101 HL Kleemstede*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

6-9-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *M. Seungjong*

ADRES: *Justus van Effenstraat 87*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

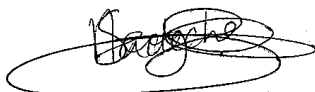
PLAATS:

Utrecht

DATUM:

06-09-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *marieke textor*

ADRES: *Simon Stevinweg 71
1222 SN Hilversum*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

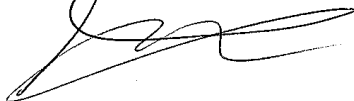
VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:
Hilversum

DATUM: *9-10-2012*

HANDTEKENING:

Commissieleden per bezoek

	RUG	RU	VU	UU	UvA	EUR	UM	UvT	OU	LEI
	29-30 okt 2012	15-16 nov 2012	3-4 dec 2012	11-12 feb 2013	19-21 mrt 2013	24 apr 2013	31 mei 2013	29-30 mei 2013	14 jun 2013	20-21 jun 2013
<i>Voorzitter</i>										
Verschaffel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Kerncommissie</i>										
Lernout	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Van Maanen		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Astroh	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Cultuurhistorici</i>										
De Vries	x	x								
Legene				x		x	x	x	x	x
Aerts			x		x					
<i>Kunsthistorici</i>										
Westermann			x	x	x					x
Martens	x	x								
<i>Media</i>										
Fickers		x	x		x	x				
<i>Religie</i>										
Van Henten								x		
<i>Studentleden</i>										
Seugling	x	x			x					
Alting van Geusau			x	x		x	x	x	x	x
<i>Secretaris</i>										
Prenen		x		x		x	x	x		
Textor	x		x	x	x				x	x
Van der Spek			x							
Van der Weiden					x					